

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจัดการเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลประชาพัฒนา อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดมหาสารคาม ผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารต่างๆ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น
2. ระบบบริการสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุไทย
3. แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ
4. แนวทางการดำเนินการเกี่ยวกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
5. ข้อมูลทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลประชาพัฒนา อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดมหาสารคาม
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดในการศึกษา

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

1. ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นในรูปของการปกครองตนเอง (Local Self Government) เป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมากกับแนวความคิดและทฤษฎีในการกระจายอำนาจ (Decentralization) ได้มีนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

วิญญู อังคนารักษ์ (2519 : 4 อ้างอิงมาจาก ประหยัด หงส์ทองคำ. 2526 : 5) ได้ให้ความหมายว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองในรูปลักษณะการกระจายอำนาจบางอย่าง ซึ่งรัฐได้มอบหมายให้ท้องถิ่นทำกันเอง เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีโอกาสปกครองและบริหารงานท้องถิ่นด้วยตนเอง เพื่อสนองความต้องการส่วนรวมของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ให้งานดำเนินไปอย่างประหยัดมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลตรงกับความต้องการของประชาชน โดยเหตุที่ว่าประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมจะทราบความต้องการของท้องถิ่นนั้น ๆ ได้ดีกว่าบุคคลอื่น ๆ และย่อมมีความผูกพันต่อท้องถิ่นนั้น โดยมีงบประมาณของตนเองและมีอิสระในการบริหารงานพอสมควร

ประธาน คณะทศศึกษากร (2534 : 7) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นระบบการปกครองที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐ และโดยนัยนี้จะเกิดการทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่นโดยคนในท้องถิ่นนั้น ๆ องค์กรนี้ จะถูกจัดตั้งและควบคุมโดยรัฐบาล แต่มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเอง

ประหยัด หงษ์ทองคำ (2526 : 10) ได้รวบรวมความหมายของการปกครองท้องถิ่นของนักวิชาการชาวต่างประเทศไว้ดังนี้

1. การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองส่วนหนึ่งของประเทศ ซึ่งมีอำนาจอิสระ (Autonomy) ในการปฏิบัติหน้าที่ตามสมควร อำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่จะต้องไม่มากจนมีผลกระทบกระเทือนต่ออำนาจอธิปไตยของรัฐ เพราะองค์กรปกครองท้องถิ่นมิใช่ชุมชนที่มีอำนาจอธิปไตย องค์กรปกครองท้องถิ่นมีสิทธิตามกฎหมาย (Legal Rights) และมีองค์กรที่จำเป็น (Necessary Organization) เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรปกครองท้องถิ่นนั่นเอง

2. การปกครองตนเองของท้องถิ่น หมายถึง องค์กรที่มีอาณาเขตแน่นอน มีประชากรตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ มีอำนาจปกครองตนเอง มีการบริหารงานคลังของตนเอง และมีสภาพของท้องถิ่นที่สมาชิกได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน

3. การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจ หรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่น ได้มีอำนาจในการปกครอง ร่วมกันรับผิดชอบทั้งหมดหรือเพียงบางส่วนในการบริหารท้องถิ่น จากคำจำกัดความหรือความหมายของคำว่า การปกครองท้องถิ่นข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าการปกครองท้องถิ่นคือ การปกครองที่รัฐบาลกลางมอบอำนาจให้ประชาชนดำเนินการปกครองตนเอง โดยให้มีหน่วยงานการปกครองท้องถิ่นทำหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารพัฒนาและให้บริการแก่ประชาชนในเขตพื้นที่ องค์กรหน่วยการปกครองท้องถิ่นดังกล่าวนี้มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ตัดสินใจและดำเนินกิจการภายใต้ขอบเขตของกฎหมายที่กำหนดภายในท้องถิ่นของตนเท่านั้น และหน่วยการปกครองท้องถิ่นนี้ต้องอยู่ในความดูแลของรัฐบาลกลาง

2. องค์ประกอบของการปกครองท้องถิ่น

อุทัย หิรัญโค (2523 : 22) ให้ความหมายว่า ระบบการปกครองท้องถิ่นไทยจะต้องประกอบด้วย องค์ประกอบ 8 ประการ คือ

1. สถานะตามกฎหมาย (Legal Status) หมายความว่า หากประเทศใดกำหนดเรื่องการปกครองท้องถิ่นไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศ การปกครองท้องถิ่นในประเทศนั้น จะมีความเข้มแข็งกว่าการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งโดยกฎหมายอื่น เพราะข้อความที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนั้น เป็นการแสดงให้เห็นว่า ประเทศนั้นมีนโยบายที่จะกระจายอำนาจอย่างแท้จริง

2. พื้นที่และระดับ (Area and Level) ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการกำหนดพื้นที่ระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นมีหลายประการ เช่น ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เชื้อชาติและความสำนึกในการปกครองตนเองของประชาชน จึงได้มีกฎเกณฑ์ที่จะกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นออกเป็น 2 ระดับ คือ หน่วยการปกครองท้องถิ่นขนาดเล็กและขนาดใหญ่ ซึ่งหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่สามารถให้บริการและบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพได้ ควรมีประชากรประมาณ 50,000 คน แต่ก็ยังมีปัจจัยอื่นที่จะต้องพิจารณาด้วย เช่น ประสิทธิภาพในการบริหาร รายได้ และบุคลากร เป็นต้น

3. การกระจายอำนาจและหน้าที่การที่จะกำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมืองและการปกครองของรัฐบาลเป็นสำคัญ

4. องค์การนิติบุคคลจัดตั้งขึ้น โดยผลแห่งกฎหมายแยกจากรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลแห่งชาติ มีขอบเขตของการปกครองที่แน่นอน มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ออกกฎข้อบังคับควบคุมให้มีการปฏิบัติตามนโยบายนั้น ๆ

5. การเลือกตั้งสมาชิกองค์การ หรือคณะผู้บริหาร จะต้องได้รับเลือกจากประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อแสดงถึงการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน โดยเลือกผู้บริหารท้องถิ่นของตนเอง

6. อิสระในการปกครองตนเอง สามารถใช้ดุลยพินิจของตนเองในการปฏิบัติกิจการภายในขอบเขตของกฎหมาย โดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาลกลาง และไม่อยู่ในสายบังคับบัญชาของหน่วยงานทางราชการ

7. งบประมาณของตนเอง มีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ จัดเก็บภาษีตามขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจในการจัดเก็บ เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้ เพียงพอที่จะทำนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

8. การควบคุมดูแลของรัฐ เมื่อได้รับการจัดตั้งขึ้นแล้วยังคงอยู่ในการกำกับดูแลจากรัฐเพื่อประโยชน์และความมั่นคงของรัฐบาลและประชาชน โดยส่วนรวม โดยการมีอิสระในการดำเนินงานของหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ทั้งนี้มิได้หมายความว่า มีอิสระ

เต็มที่ได้เดียว คงหมายถึง เฉพาะอิสระในการดำเนินการเท่านั้น เพราะมีฉะนั้นแล้วท้องถิ่น จะกลายเป็นรัฐอธิปไตยไป รัฐจึงต้องกระจายอำนาจในการควบคุมดูแลอยู่

ช่วงศักราช ๒๕๓๙ : ๑๗-๑๙) ได้อธิบายว่า การปกครองท้องถิ่นกำหนด ขึ้นบนพื้นฐานทฤษฎีการกระจายอำนาจและอุดมการณ์ประชาธิปไตย ซึ่งมุ่งเปิดโอกาส และ สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองและกิจกรรมการปกครอง ตนเองในระดับหนึ่ง ซึ่งจะเห็นได้จากลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่น ที่เน้นการมี อำนาจอิสระในการปกครองตนเองมีการเลือกตั้ง มีองค์การหรือสถาบันที่จำเป็นในการ ปกครองตนเอง และที่สำคัญก็คือประชาชนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง อย่างกว้างขวาง

นอกจากนี้ คณะกรรมการปรับปรุงระบบบริหารการปกครองท้องถิ่น โดยนาย ชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี ได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการดังกล่าว ตามคำสั่งที่ ๒๖๒/๒๕๓๕ เมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๓๕ เพื่อศึกษาระบบการบริหารการปกครอง ท้องถิ่นของไทยที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันในทุกรูปแบบหาแนวทางและข้อเสนอในการ ปรับปรุง โครงสร้าง อำนาจ หัวหน้า การคลัง และงบประมาณ ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่าง รัฐบาล หน่วยงานส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค กับหน่วยการปกครองท้องถิ่น โดยกล่าวถึง องค์ประกอบของการปกครองท้องถิ่นไว้ ดังนี้

1. เป็นองค์กรที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล และทบวงการเมือง
2. มีสภาและผู้บริหารระดับท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้ง ตามหลักการที่บัญญัติ ไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ
3. มีอิสระในการปกครองตนเอง
4. มีเขตการปกครองที่ชัดเจนและเหมาะสม
5. มีงบประมาณรายได้เป็นของตนเองอย่างเพียงพอ
6. มีบุคลากรปฏิบัติงานของตนเอง
7. มีอำนาจหน้าที่ที่เหมาะสมต่อการให้บริการ
8. มีอำนาจออกข้อบังคับเป็นกฎหมายของท้องถิ่น ภายใต้ขอบเขตของ กฎหมายแม่บท
9. มีความสัมพันธ์กับส่วนกลางในฐานะเป็นหน่วยงานระดับรองของรัฐ

3. หน้าที่รับผิดชอบของหน่วยการปกครองท้องถิ่น

เมื่อรัฐบาลได้กระจายอำนาจให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นแล้ว องค์การปกครองท้องถิ่นนั้น มีหน้าที่รับผิดชอบในการให้บริการแก่ประชาชนและท้องถิ่น ทั้งนี้หลักการที่จะกำหนดว่าหน้าที่ใดควรให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นรับผิดชอบดำเนินการ ควรคำนึงถึงหลักการดังต่อไปนี้

1. การพิจารณาถึงกำลังเงิน งบประมาณ เพราะในท้องถิ่นหลายแห่งยังประสบกับปัญหาการขาดแคลนงบประมาณ ไม่สามารถดำเนินงานตามหน้าที่รับผิดชอบที่กว้างขวางเกินกำลังของตนได้

2. การพิจารณาถึงกำลังคนกำลังความสามารถของครุภัณฑ์ เครื่องมือเครื่องใช้ เพราะกำลังคนและเครื่องมือเป็นปัจจัยที่สำคัญในการดำเนินการบริหารท้องถิ่นให้ได้ทั่วถึง

3. หน้าที่รับผิดชอบของท้องถิ่น ควรเป็นเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นอย่างแท้จริงหากกิจการนั้นเกินกว่าภาระหรือเป็นนโยบาย ซึ่งรัฐบาลต้องการความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั่วประเทศก็ไม่ควรมอบให้ท้องถิ่นดำเนินการ เช่น การศึกษาในระดับอุดมศึกษา หรืองานทะเบียนที่ดิน ที่สาธารณะ เป็นต้น

การกำหนดหน้าที่รับผิดชอบให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นดำเนินการที่เป็นอยู่ในบางประเทศ มีข้อพิจารณา ดังนี้

1. เป็นงานที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น และงานที่เกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกในชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน (Environmental Service and Convenience or Communal Service) เช่น พิพิธภัณฑสถานท้องถิ่น โบราณสถานของท้องถิ่น ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรอื่น ๆ นอกจากนั้นในด้านการอำนวยความสะดวกในชีวิตความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่นหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ ได้แก่ การจัดทำถนน สะพาน สะพานคนเดินข้าม สวนสาธารณะสวนหย่อม การกำจัดขยะมูลฝอย เป็นต้น งานเหล่านี้เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันของคนท้องถิ่นที่จะมารับบริการ จึงควรที่จะเป็นหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นดำเนินการ

2. งานที่เกี่ยวกับการป้องกันภัย รักษาความปลอดภัย (Protective Service) ได้แก่ งานตำรวจ งานดับเพลิง เป็นต้น

3. งานที่เกี่ยวกับสวัสดิการสังคม (Social Welfare Service) งานด้านนี้เป็นงานที่มีความสำคัญสำหรับคนในท้องถิ่นเป็นอันมาก ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ขององค์การปกครอง

ท้องถิ่นต้องจัดให้มีขึ้น หรือต้องรับผิดชอบร่วมมือกับรัฐบาลเพื่อแก้ปัญหา เช่น การจัดให้มีหน่วยบริการทางสาธารณสุขในท้องถิ่นเพื่อการบริการประชาชน การจัดให้มีศูนย์เยาวชน การจัดให้มีสถานสงเคราะห์เด็กและคนชรา คนพิการ รวมทั้งงานที่ให้ความบันเทิงกับประชาชนในชุมชน เช่น การจัดสวนสาธารณะ สำหรับประชาชนหรือการจัดห้องสมุดสำหรับประชาชนในท้องถิ่น เป็นต้น

4. งานที่เกี่ยวกับการพาณิชย์ของท้องถิ่น (The Trading or Commercial Service) งานประเภทนี้ถือเป็นกิจการที่บริการให้ประชาชน ซึ่งหากปล่อยให้เอกชนเข้าดำเนินการอาจไม่ได้รับผลดีเท่าที่ควร หน่วยการปกครองท้องถิ่นจึงต้องรับมาดำเนินการเอง กิจการเหล่านี้ ได้แก่ การจัดตั้งสถานขนานูบาล หรือโรงรับจำนำ การจัดตลาด การจัดบริการเดินรถ เป็นต้น และงานต่างๆ นี้เป็นงานที่มีรายได้ โดยสามารถเรียกค่าบริการจากประชาชนได้

ลักษณะการกำหนดหน้าที่รับผิดชอบ ให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น รับผิดชอบไปดำเนินการนั้นกระทำได้ใน 2 ลักษณะ คือ

1. บัญญัติไว้ในกฎหมาย หรือพระราชบัญญัติอันเป็นการทั่วไป ทั้งนี้ก็เพื่อต้องการความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันหรือความคล้ายคลึงกัน เช่น การบัญญัติหน้าที่ของเทศบาลในพระราชบัญญัติเทศบาลที่กำหนดให้เทศบาลทุกเทศบาลมีหน้าที่ซึ่งแบ่งออกเป็นหน้าที่บังคับให้กระทำและหน้าที่ให้เลือกกระทำได้

2. บัญญัติไว้ในกฎหมายเป็นการเฉพาะเจาะจงแต่ละหน่วยการปกครองท้องถิ่น ในลักษณะนี้รัฐบาลจะตรากฎหมายหรือพระราชบัญญัติจัดตั้งหน่วยการปกครองท้องถิ่น พร้อมทั้งกำหนดหน้าที่รับผิดชอบขึ้นมาพร้อม ๆ กับกฎหมายนั้น เช่น การตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ก็ได้กำหนดหน้าที่รับผิดชอบไว้ชัดเจน

4. ความรู้เกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล

4.1 ความเป็นมาขององค์การบริหารส่วนตำบล

สภาตำบลได้จัดตั้งขึ้น ตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ 222/2499 ลงวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2499 เรื่องระเบียบบริหารราชการส่วนตำบลและหมู่บ้าน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะเปิดโอกาสให้ราษฎรได้เข้ามาร่วมกันบริหารงานของตำบลและหมู่บ้านเท่าที่จะเป็นประโยชน์แก่ท้องที่และราษฎรเป็นส่วนรวมอันจะเป็นทางนำราษฎรไปสู่การปกครองระบอบประชาธิปไตย ด้วยวิธีจัดให้มีสภาตำบลและคณะกรรมการตำบลขึ้น (กรมการปกครอง. 2539 : 3)

4.2 การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล

วันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2509 กระทรวงมหาดไทย ได้ออกคำสั่งที่ 275/2509 เรื่องระเบียบบริหารราชการตำบลและหมู่บ้าน (ฉบับที่ 2) ขึ้น โดยรวมคณะกรรมการตำบลและสภาตำบลเข้าเป็นองค์กรเดียวกันเช่นเดียวกับแบบการปกครองของสุขาภิบาล ทั้งนี้เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพเหมาะสมกับสภาพการณ์ยิ่งขึ้นและให้สอดคล้องกับโครงการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้ลงมติรับหลักการเป็นที่สังเกตว่า คำสั่งของกระทรวงมหาดไทยทั้ง 2 ฉบับดังกล่าวนี้ เป็นเพียงระเบียบปฏิบัติในพื้นที่บางแห่ง มิได้เป็นการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นตามที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน หรือประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 218 ได้ระบุไว้

วันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2515 ได้มีประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 326 แก้ไขปรับปรุงระเบียบบริหารของตำบลและให้ปรับปรุงตำบลให้เป็นสภาตำบลตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับนี้ภายใน 3 ปีเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในขณะนั้น และเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงาน อย่างไรก็ตามฐานะของสภาตำบลยังไม่ได้เป็นนิติบุคคล แต่ถือเป็นหน่วยหนึ่งขององค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือหน่วยงานย่อยขององค์การบริหารส่วนจังหวัดตามนัยหนังสือกระทรวงมหาดไทยด่วนมากที่สุดที่ มท.0309/ว438 ลงวันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2509 หนังสือกระทรวงมหาดไทยด่วนมากที่สุดที่ มท.0309/ว 99 ลงวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ.2510 และหนังสือกรมการปกครองที่ มท.0309/10898 ลงวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2510

การที่สภาตำบลไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคลทำให้การบริหารงานไม่สามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขาดความคล่องตัวในการบริหาร รัฐบาลจึงปรับปรุงฐานะของสภาตำบลเสียใหม่ให้เป็นนิติบุคคลเพื่อให้สามารถรองรับการกระจายอำนาจไปสู่ประชาชนให้มากยิ่งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 6 และยกฐานะสภาตำบลซึ่งมีรายได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล มีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นตามมาตรา 43 ประกอบด้วย สภาองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ตามมาตรา 44

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ได้ประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกาเล่มที่ 111 ตอนที่ 53 ก. ลงวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2537 เกณฑ์ที่กำหนดให้สภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นไปตามพระราชบัญญัติ สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 40 สภาตำบลที่มี

รายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันหรือตามเกณฑ์รายได้เฉลี่ยใน
วรรคสอง อาจจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลได้ โดยทำเป็นประกาศของกระทรวง
มหาดไทยและให้ประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา ในประกาศนั้นให้ระบุชื่อและเขตขององค์การ
บริหารส่วนตำบลไว้ด้วยการเปลี่ยนแปลงตามเกณฑ์รายได้เฉลี่ยของสภาตำบลตามวรรคหนึ่งให้
ทำเป็นประกาศของกระทรวงมหาดไทยและให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา (กรมการปกครอง.
2539 : 3-4)

องค์การบริหารส่วนตำบล มาตรา 40 และมาตรา 95 ให้พ้นจากสภาพประกาศ
ในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป และให้โอนงบประมาณ ทรัพย์สิน สิทธิเรียกร้องหนี้ และ
เจ้าหน้าที่ของสภาตำบลไปเป็นขององค์การบริหารส่วนตำบลตามมาตรา 41 และมาตรา 95
วรรคสี่

4.3 อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบล
และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (และแก้ไขเพิ่มเติมจนถึงฉบับที่ 3 พ.ศ. 2542)

4.3.1 องค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งใน
ด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

4.3.2 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายขององค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ ที่ต้องทำ
ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

- 1) จัดให้มีการบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
- 2) รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัด
มูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
- 3) ป้องกันและระงับโรคติดต่อ
- 4) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- 5) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
- 6) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ
- 7) คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 8) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
- 9) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย โดยจัดสรรงบประมาณหรือ
บุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร

[ข้อ (8) และ (9) แก้ไขเปลี่ยนแปลงโดยพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (และแก้ไขเพิ่มเติมจนถึงฉบับที่ 3 พ.ศ. 2542)]

ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบล อาจจัดทำกิจกรรมในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

1. ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร
2. ให้มีน้ำและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
3. ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
4. ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุมการกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ
5. ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
6. ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครัวเรือน
7. บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
8. การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
9. หาประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
10. ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
11. กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
12. การท่องเที่ยว
13. การผังเมือง

[ข้อ (12) และ(13) แก้ไขเปลี่ยนแปลงโดยพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (และแก้ไขเพิ่มเติมจนถึงฉบับที่ 3 พ.ศ. 2542)]

4.4 โครงสร้างทางการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล

มาตรา 72 ให้องค์การบริหารส่วนตำบล มีพนักงานส่วนตำบล และอาจแบ่งการบริหารงานออกเป็น

4.4.1 สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

4.4.2 ส่วนต่าง ๆ ที่องค์การบริหารส่วนตำบล ได้ตั้งขึ้น

ซึ่งในส่วนของส่วนต่าง ๆ ที่องค์การบริหารส่วนตำบล ได้ตั้งขึ้นนั้น ให้คำนึงถึงภาระหน้าที่และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยอย่างน้อยควรมีโครงสร้างทางการบริหาร ดังนี้

1. สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ทำหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารงานทั่วไป งานธุรการ งานพิมพ์คดี งานสวัสดิการงานการประชุม งานเกี่ยวกับการตราข้อบังคับตำบล งานนิติการ งานการพาณิชย์ งานรัฐพิธี งานประชาสัมพันธ์ งานจัดทำแผนพัฒนาตำบล

งานจัดทำข้อบังคับงบประมาณประจำปี งานขออนุมัติตามข้อบังคับ งานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

2. ส่วนการคลัง ทำหน้าที่เกี่ยวกับการรับเงิน การเบิกจ่ายเงิน การฝากเงิน การเก็บรักษาเงิน การตรวจเงิน การหักภาษีเงินได้และการนำส่งภาษี งานเกี่ยวกับการตัด โอนเงินเดือน รายงานคงเหลือประจำวัน งานขออนุมัติเบิกตัดปีและขอขยายเวลาเบิกจ่าย งานการจัดทำงบแสดงฐานะทางการเงิน งบทรัพย์สิน หนี้สิน งบโครงการ เงินสะสม งานการจัดทำบัญชีทุกประเภท งานทะเบียนคุมเงินรายได้ รายจ่าย งานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

3. ส่วนโยธา ทำหน้าที่เกี่ยวกับงานสำรวจ ออกแบบ เขียนแบบถนน อาคาร สะพาน แหล่งน้ำ ฯลฯ งานการประมาณการค่าใช้จ่ายตามโครงการ งานควบคุมอาคาร งานการก่อสร้างและซ่อมบำรุงทาง อาคาร สะพาน แหล่งน้ำ งานควบคุมการก่อสร้าง งานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

4. ส่วนสาธารณสุข ในกรณีที่เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ชั้นหนึ่ง มีหน้าที่เกี่ยวกับการวางแผนด้านดำเนินงาน การประมาณค่าใช้จ่ายโครงการ การควบคุม ป้องกันโรค การสาธารณสุขสิ่งแวดล้อม การให้คำแนะนำการตรวจข้อบังคับตำบลทางสาธารณสุข การบริหารกฎหมายที่เกี่ยวกับสาธารณสุข งานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

5. ส่วนส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีหน้าที่รับผิดชอบ งานบริหารวิชาการศึกษา งานเทคโนโลยีทางการศึกษา งานจัดการศึกษา งานทดสอบและประเมินตรวจวัดผล งานบริการและบำรุงสถานศึกษา งานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ส่งเสริมกิจการศาสนา งานส่งเสริมประเพณีศิลปวัฒนธรรม งานกิจการเด็กและเยาวชน งานกีฬาและันทนาการ

6. ส่วนสวัสดิการและพัฒนาชุมชน มีหน้าที่ความรับผิดชอบ งานสวัสดิการสังคม งานพัฒนาชุมชน งานจัดระเบียบชุมชน งานสังคมสงเคราะห์ งานพิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี งานส่งเสริมอาชีพและข้อมูลแรงงาน งานพัฒนาสตรีและเยาวชน งานสนับสนุนกิจกรรมของเด็กและสตรี

4.5 ศักยภาพและความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาท้องถิ่น

เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลแต่ละแห่งมีศักยภาพแตกต่างกัน โดยเฉพาะในเรื่องของรายได้ ฉะนั้นเพื่อให้การกำหนดอัตรากำลังพนักงานส่วนตำบลและกรอบอัตรากำลังลูกจ้างเหมาะสมกับรายได้และปริมาณงานขององค์การบริหารส่วนตำบลต่างๆ สำนักงานคณะกรรมการพนักงานเทศบาล (ก.ท.) จึงได้ดำเนินการจัดแบ่งโครงสร้างองค์กรขององค์การบริหารส่วนตำบล ออกเป็น 5 ชั้น โดยนำเรื่องรายได้ พื้นที่ และประชากรขององค์การบริหารส่วนตำบลต่างๆ มาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา

องค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อพิจารณาตรวจสอบรายได้ ทั้ง 6,397 แห่ง แล้วมีการจัดชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบล จำแนกไว้ ดังนี้ (โกวิทย์ พวงงาม, 2543 : 197)

1. องค์การบริหารส่วนตำบลชั้น 1 คือ องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้ไม่ต่ำกว่า 20 ล้านบาทขึ้นไป
2. องค์การบริหารส่วนตำบลชั้น 2 คือ องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้ 12-20 ล้านบาท
3. องค์การบริหารส่วนตำบลชั้น 3 คือ องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้ 6 -12 ล้านบาท
4. องค์การบริหารส่วนตำบลชั้น 4 คือ องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้ 3- 6 ล้านบาท
5. องค์การบริหารส่วนตำบลชั้น 5 คือ องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้ไม่เกิน 3 ล้านบาท

ระบบบริการสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุไทย

การจัดบริการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุประกอบด้วย หน่วยบริการของรัฐ, หลักประกัน ด้านรายได้ และหลักประกันด้านการเข้าถึงบริการพื้นฐานจำเป็น ซึ่งมีบริการต่างๆ ได้แก่

1. หน่วยบริการของรัฐ

สวัสดิการบริการผู้สูงอายุที่ดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม โดยส่วนใหญ่จะเป็นภารกิจหลักของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีหน่วยงานดูแล คือ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ มีดังนี้

1.1 บริการสถานสงเคราะห์คนชรา เป็นบริการด้านที่อยู่อาศัยที่จัดให้ ผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาความทุกข์ยาก เช่น ไม่มีที่อยู่อาศัย ไม่มีผู้เลี้ยงดู โดยรับชายชราที่อายุ 65 ปีขึ้นไป และหญิงชราอายุ 60 ปีขึ้นไปบริการที่จัดให้จะเป็นบริการด้านปัจจัยสี่ประเภทต่างๆ ได้แก่ บริการรักษาพยาบาลกายภาพบำบัด ให้คำปรึกษาแนะนำ ฯลฯ ปัจจุบันสถานสงเคราะห์ของรัฐจำนวน 20 แห่งกระจายอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศ สามารถรับผู้สูงอายุได้ประมาณ 3,000 คน ซึ่งในปีงบประมาณ 2546 โอนภารกิจไปให้ห้องปฏิบัติการปกครองส่วนท้องถิ่นดูแล จำนวน 13 แห่ง

1.2 ศูนย์บริการสังคมผู้สูงอายุ เป็นบริการให้แก่ผู้สูงอายุที่อยู่กับครอบครัว มาใช้บริการและกิจกรรมภายในศูนย์ในลักษณะเข้าไป-เย็นกลับ บริการที่จัดให้ภายในศูนย์ เช่น บริการตรวจรักษาโรค กายภาพบำบัด ให้คำปรึกษา กิจกรรมเสริมรายได้ บ้านพักฉุกเฉิน ฯลฯ ปัจจุบันประเทศไทยมีศูนย์บริการทางสังคม ผู้สูงอายุจำนวน 18 แห่งทั่วประเทศ สามารถ ให้บริการผู้สูงอายุได้ประมาณ 330,000 คน ในปีงบประมาณ 2546 โอนภารกิจไปให้ห้องปฏิบัติการปกครองส่วนท้องถิ่นดูแล จำนวน 11 แห่ง

1.3 ศูนย์บริการผู้สูงอายุในวัด โดยชุมชน เป็นการสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุในชุมชนของตนเอง โดยวัดหรือสถาบันทางศาสนา เช่น มัสยิด โบสถ์ เป็นต้น เป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมตามต้องการของชุมชน เช่น กิจกรรมส่งเสริมรายได้ กิจกรรมด้านการเกษตร กิจกรรมด้านการศึกษา เป็นต้น ปัจจุบันมีการตั้งศูนย์ฯ ประมาณ 200 แห่งทั่วประเทศ ในปีงบประมาณ 2546 โอนภารกิจไปให้ห้องปฏิบัติการปกครองส่วนท้องถิ่นดูแลทั้งหมด

2. หลักประกันด้านรายได้

2.1 กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ พระราชบัญญัติกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ปี พ.ศ. 2530 ส่งเสริมนายจ้าง และลูกจ้างจัดตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ เพื่อเป็นสวัสดิการแก่ลูกจ้างเมื่อออกจากงานจะได้รับเงินก้อนที่เกิดจากการออมของตนเอง สิทธิทางด้านภาษี และผลประโยชน์จากกองทุน โดยกองทุนดังกล่าวมีฐานะเป็นนิติบุคคลแยกออกจากกิจการของนายจ้าง มีคณะกรรมการกองทุนฯ ซึ่งประกอบด้วย ผู้แทนที่พนักงานเลือกตั้ง และผู้แทนที่นายจ้างเลือกตั้ง ทำหน้าที่หลักคือ จัดตั้งผู้จัดการกองทุน ซึ่งเป็นองค์กรธุรกิจที่ได้รับอนุญาตจากกระทรวงการคลังให้ประกอบกิจการจัดการกองทุน เช่น บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ บริษัทประกันชีวิต และธนาคารพาณิชย์ ผู้จัดการกองทุนจะทำหน้าที่เก็บรักษาสินทรัพย์ และนำเงินกองทุนไปหาผลประโยชน์ และจัดผลประโยชน์ให้สมาชิกกองทุนฯ ทุกคน โดยลูกจ้าง

ยินยอมให้หักเงินค่าจ้างร้อยละ 3-15 ของค่าจ้าง เพื่อเป็นเงินสะสมเข้ากองทุน โดยนายจ้างต้องส่งเงินสมทบในอัตราไม่ต่ำกว่าเงินสะสมของลูกจ้าง กองทุนนี้จะเป็นไปตามความสมัครใจของทั้งนายจ้าง และลูกจ้าง

2.2 กองทุนบำเหน็จหรือบำนาญแก่ข้าราชการ ตามปกติข้าราชการที่ทำงานตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป เมื่อออกจากราชการมีสิทธิได้รับบำเหน็จเป็นเงินก้อนเท่ากับจำนวนปีที่ทำงานคูณกับเงินเดือนสุดท้าย(เงินเดือนเดือนสุดท้าย×เวลารับราชการ) แต่ถ้าทำงานตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป จะมีสิทธิได้รับบำนาญรายเดือนจนกว่าจะเสียชีวิต หรือเลือกรับเป็นบำเหน็จก็ได้ บำนาญรายเดือนเท่ากับเงินเดือนเดือนสุดท้ายคูณกับจำนวนปีที่รับราชการหารด้วย 50 [(เงินเดือนเดือนสุดท้าย × เวลารับราชการ) / 50] ปัจจุบันนโยบายของรัฐบาลได้เปิดโอกาสให้ข้าราชการมีเงินออมกอกเงยขึ้น โดยการเป็นสมาชิกกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการตามความสมัครใจ โดยสมาชิกทุกคนจะต้องส่งเงินเข้ากองทุนทุกเดือนในอัตราร้อยละ 3 ของอัตราเงินเดือน ณ เวลาจ่าย โดยมี กบข. (กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ) เป็นสถาบันในการบริหารจัดการกองทุน ข้าราชการที่เป็นสมาชิก กบข. เมื่อเกษียณจะได้รับบำเหน็จ(เงินเดือนเดือนสุดท้าย × เวลารับราชการ) หรือบำนาญ [(เงินเดือนเฉลี่ย60เดือนสุดท้าย × เวลารับราชการ) / 50] พร้อมทั้งสิทธิประโยชน์ที่ได้รับจากการเป็นสมาชิกกองทุนฯ พร้อมทั้งเอื้อประโยชน์ให้ข้าราชการเกษียณสามารถใช้สิทธิเบิกเงินมาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตบางส่วน ทั้งนี้เงื่อนไขของกองทุน และการรับสิทธิประโยชน์ต่างๆ (เงินสะสม, เงินสมทบ, ผลประโยชน์) ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ ปี พ.ศ.2539

2.3 หลักประกันชราภาพ รัฐบาลได้นำความคิดการสร้างหลักประกันโดยการสร้างระบบให้ผู้ที่กำลังอยู่ในตลาดแรงงานช่วยกันออมเพื่อสร้างหลักประกันชราภาพสำหรับตนเอง และบุคคลภายในกลุ่มเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในระดับมาตรฐานที่ไม่แตกต่างจากเดิม ก่อนที่จะกลายเป็นผู้ไม่ได้ทำงานเนื่องจากความสูงอายุ

ดังนั้นพระราชบัญญัติประกันสังคม ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ วันที่ 2 กันยายน ปีพ.ศ.2533 ระบุให้มีการขยายขอบเขตของการประกันสุขภาพ หลังจากที่กฎหมายใช้ครบ 6 ปี ดังนั้นในปี พ.ศ. 2539 จึงมีการเก็บเงินสมทบเพิ่มขึ้นทั้งจากฝ่ายลูกจ้าง นายจ้าง และรัฐบาล ในอัตราร้อยละ 2 และเพิ่มเป็นร้อยละ 3 ในพระราชบัญญัติประกันสังคม ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) ปี พ.ศ.2537 ปัจจุบันอยู่ในช่วงพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 3) ปี พ.ศ.2542 ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงการเก็บเงินสมทบให้ลูกจ้างและนายจ้างส่งเงินสมทบในอัตราสงเคราะห์ค่ารักษาพยาบาลผู้สูงอายุโดยจัดทำ “บัตรผู้สูงอายุ” แต่ผู้สูงอายุมักจะมีปัญหาความไม่สะดวก

และคุณภาพของการบริการ ขณะเดียวกันกระทรวงสาธารณสุขได้จัดทำโครงการ “บัตรสุขภาพ” (500 บาท) แต่ไม่ได้รับความนิยมมากนัก จนกระทั่งรัฐบาลทักษิณ ได้มีการเริ่มโครงการหลักประกันสุขภาพภายใต้ “30 บาทรักษาทุกโรค”

นอกจากบริการเหล่านี้แล้ว ยังมีบริการประเภทอื่นๆ ที่จัดให้มีขึ้นตามโอกาสสำคัญหรือตามความจำเป็นเร่งด่วน เช่น การสงเคราะห์อาหารและยารักษาโรคหรือเครื่องอุปโภคบริโภคต่างๆ เครื่องอำนวยความสะดวกสำหรับความพิการ และการจัดอบรมดูแลผู้สูงอายุ เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ

1. ความหมายของความพึงพอใจ

ได้มีนักวิชาการหลายท่าน ได้ให้ความหมายที่แตกต่างและคล้ายคลึงกันมากหลายมิติอาทิ เช่น

ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์ (2531 : 18) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่าเป็นความชอบใจ พอใจต่อสิ่งนั้นๆ หรือกิจกรรมนั้นๆ

วรูม (Vroom. 1964 ; อ้างอิงมาจากมัทนา โชควรวัฒนกร. 2538 : 24) ได้ให้ความหมายว่า ทักษะคติและความพึงพอใจในสิ่งหนึ่งสามารถใช้แทนกันได้ เพราะทั้งสองคำนี้หมายถึง ผลที่ได้จากการที่บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมในสิ่งนั้น ทักษะคิต้านบวกจะแสดงให้เห็นถึงสภาพความพึงพอใจในสิ่งนั้นและทักษะคิต้านลบจะแสดงให้เห็นสภาพความไม่พึงพอใจนั่นเอง

เทพศักดิ์ บุญรัตน์ (2536 : 22) ได้ให้ความหมายว่า ความพึงพอใจเป็นของผู้รับบริการต่อเจ้าหน้าที่ ในการช่วยแก้ไขปัญหาปัญหาความเดือดร้อนให้แก่ประชาชน และความพึงพอใจที่มีต่อความตั้งใจของเจ้าหน้าที่ในการให้บริการแก่ประชาชน

สมพงษ์ บุญมา (2539 : 6) กล่าวว่า ความพึงพอใจ คือ ความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคล ที่มีต่อสิ่งหนึ่งหรือปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกพอใจจะเกิดขึ้น เมื่อความต้องการของบุคคลได้รับการตอบสนองหรือบรรลุจุดหมายในระดับหนึ่ง ความรู้สึกดังกล่าวจะลดลงหรือไม่เกิดขึ้นหากความต้องการ หรือจุดมุ่งหมายนั้นไม่ได้รับการตอบสนอง

จินตนา โยธาศรี (2539 : 5) กล่าวว่า ความพึงพอใจ คือ ความรู้สึกสนใจ อิ่มเอมใจที่เกิดร่วมกับการได้บรรลุผลสำเร็จหรือสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหรือความคาดหวัง หรือได้รับการตอบสนองความต้องการ

สุพัตรา ธารานุกูล (2544 : 9) กล่าวว่า ความพึงพอใจ คือความรู้สึกที่ดีต่อสภาพความเป็นอยู่และทำให้บุคคลรับรู้ว่ามีชีวิตที่มีความหมาย มองชีวิตที่มีความสุข

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ปฏิกริยาความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยที่บุคคลจะแสดงความรู้สึกพึงพอใจเมื่อความต้องการหรือปัญหาความเดือดร้อนได้รับการแก้ไขตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ทำให้มีความสนใจอยากมีส่วนร่วม แต่ถ้าเมื่อใดความต้องการหรือปัญหาความเดือดร้อนไม่ได้รับการช่วยเหลือหรือไม่ได้รับการตอบสนองก็จะเกิดความไม่พึงพอใจ โดยจะแสดงออกมาในลักษณะไม่ชอบไม่เห็นด้วย ไม่สนใจ และไม่อยากมีส่วนร่วม

2. แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ

ความพึงพอใจเป็นนามธรรม ที่เกิดจากรู้สึกที่อยู่ในตัวบุคคลภายใต้สภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่แม้จะอยู่ในสถานการณ์เดียวกัน ก็อาจจะทำให้บุคคลมีความรู้สึกต่างกัน ได้ ความพึงพอใจของบุคคลจึงมีได้ทั้งด้านบวกและด้านลบ เช่น ผู้สูงอายุที่ได้เบี้ยยังชีพจำนวนเท่ากัน เวลาเดียวกัน อาจจะมีความรู้สึกพึงพอใจที่แตกต่างกันก็ได้

มาสโลว์ (Maslow. 1970 : 83) กล่าวว่า ความพึงพอใจของมนุษย์จะเกิดขึ้นได้เมื่อความต้องการขั้นพื้นฐานในระดับต่ำกว่า (Lower need) ต้องได้รับเพียงพอก่อนจึงจะเกิดขึ้นได้เมื่อความต้องการในระดับสูงขึ้นไป (Higher need) ซึ่งมาสโลว์ มี 5 ขั้นตอน ดังนี้ คือ

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physical need) เป็นความต้องการที่เกิดจากแรงขับทางด้านร่างกาย เพื่อรักษาภาวะสมดุลต่างๆ ของร่างกายให้ดำรงชีวิตอยู่ได้ เช่น ความต้องการอากาศ อาหาร น้ำ เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และความต้องการทางเพศ

2. ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Safety need) จะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการ ด้านร่างกายได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการใหม่ก็จะเกิดขึ้น คือ ความต้องการความปลอดภัย เช่น ความปลอดภัยทางด้านร่างกาย ความรู้สึกวางใจ

3. ความต้องการความรัก ความเป็นเจ้าของ (Belongings and love need) บุคคล จะเกิดความรู้สึกต้องการมีความสัมพันธ์กับบุคคลทั่วไป ต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งต้องการยอมรับและความสำคัญต่อกลุ่ม ต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ

4. ความต้องการยอมรับนับถือ (Esteem need) ทุกคนในสังคมมีความต้องการหรือปรารถนาความมั่นคงในตนเอง เป็นที่ยอมรับนับถือของคนทั่วไป เมื่อความต้องการนี้ได้รับการตอบสนองก็จะทำให้เกิดความพอใจ และรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า

5. ความต้องการจะบรรลุความสำเร็จ สมหวังในชีวิต (Self actualization need) เมื่อความต้องการทางร่างกาย ด้านความปลอดภัย ด้านการยอมรับ และการได้รับการขบ่่งในสังคม ได้รับการตอบสนองแล้วความต้องการจะทำให้สิ่งที่ตนเองอยากจะทำและทำให้สำเร็จตามความต้องการของตนเอง บุคคลจะเกิดความรู้สึกพึงพอใจในชีวิต

ความพึงพอใจในชีวิตตามแนวทฤษฎีของมาสโลว์ แสดงให้เห็นว่าเป็นสิ่งที่ไม่คงที่แน่นอนสามารถเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ขึ้นอยู่กับความต้องการในขณะนั้นของแต่ละบุคคล ที่เป็นไปตามลำดับนั้น ตั้งแต่ระดับพื้นฐานไปจนถึงการต้องการความสำเร็จในชีวิตซึ่งเป็นความต้องการของมาสโลว์

โซคิชวง ภิรมย์ (2538 : 9-10) กล่าวว่า ความพึงพอใจ คือ ความสามารถที่จะพิจารณาว่าบริการนั้นเป็นที่พึงพอใจหรือไม่ โดยวัดจาก

1. การให้บริการอย่างเป็นธรรม (Equality service) คือ การบริการที่มีความยุติธรรม เสมอภาคและเสมอหน้า
2. การให้บริการรวดเร็วทันต่อเวลา (Timely service) คือ การให้บริการตามลักษณะความจำเป็นรีบด่วน
3. การให้บริการอย่างเพียงพอ (Ample service) คือ ความเพียงพอในด้านสถานที่บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ
4. การให้บริการอย่างต่อเนื่อง (Continuous service)
5. การให้บริการที่มีความก้าวหน้า (Progressive service) คือ การพัฒนางานบริการด้านปริมาณและคุณภาพให้มีความเจริญก้าวหน้าไปเรื่อยๆ

นวลจันทร์ เงามประเสริฐ (2540 : 22) กล่าวว่า ความพึงพอใจ คือ การได้รับบริการเป็นระดับความพึงพอใจ ของผู้สูงอายุที่มีต่อการได้รับบริการในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ด้านความสะดวกที่ได้รับ
2. ด้านตัวเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ
3. ด้านคุณภาพของบริการที่ได้รับ
4. ด้านระยะเวลาในการดำเนินการ
5. ด้านข้อมูลที่ได้รับจากการบริการ

3. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจ

3.1 ปัจจัยส่วนบุคคล (สุรกุล เจนอบรม. 2533 : 42)

3.1.1 เพศ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้บุคคลมีความแตกต่างกันในบทบาทหน้าที่ และในสังคมไทย เพศชายเป็นผู้ที่สังคมกำหนดให้เป็นผู้นำครอบครัว ส่วนเพศหญิงมีบทบาท เป็นแม่บ้าน และเมื่อสูงอายุ ไม่สามารถทำงาน ได้เช่นเดิม ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงบทบาท หน้าที่และลักษณะกิจกรรม

3.1.2 อายุ ผู้ที่มีอายุน้อย จะมีการปรับตัวได้ดีกว่าผู้ที่มีอายุมากขึ้นนี้ เนื่องจาก ปัจจัยด้านอายุมีความสัมพันธ์ในด้านประสิทธิภาพทางด้านร่างกาย ความสามารถในการทำ กิจกรรมต่างบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบในสังคมที่แตกต่างกัน

3.1.3 ระดับการศึกษา ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีความสามารถในการ ดูแลตนเองและมีโอกาสเลือกทำกิจกรรมได้ดี และมากกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาต่ำ ระดับการศึกษา มีอิทธิพลต่อชนิดของอาชีพ รายได้ ค่านิยม ความคิดเกี่ยวกับตนเอง และทัศนคติต่อการศึกษ ในอนาคต

3.1.4 การรับรู้ภาวะสุขภาพ ผู้สูงอายุมักประสบปัญหาสุขภาพที่ทรุดโทรม ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการทำกิจกรรมและต้องพึ่งพิงผู้อื่น ทำให้มีความรู้สึกลัวว่าด้อยในสายตาของ บุคคลทั่วไปและมีผลต่อความพึงพอใจของผู้สูงอายุด้วย

3.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

รายได้ ผู้สูงอายุที่เคยมีรายได้จากการทำงานเมื่อไม่ได้ทำงาน หรือเกษียณอายุ รายได้ลดน้อยลง รายได้นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำรงชีวิตของคนในสังคม ที่จะสนอง ความต้องการในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะที่อยู่อาศัย อาหาร การรักษาพยาบาล และอุปกรณ์อำนวยความสะดวก และรายไดยังเป็นปัจจัยส่วนหนึ่งในการเข้าร่วมกิจกรรม เนื่องจากบางครั้งการเข้าร่วมกิจกรรมต้องอาศัยเงินเป็นปัจจัยด้วย เมื่อผู้สูงอายุมีรายได้ต่ำหรือลดน้อยลง มีผลให้การ เข้าร่วมกิจกรรมในสังคม ต้องถูกจำกัดไปด้วย ซึ่งเอดวาร์ด และ เคลมแม็ค (Edwads and Klemmack. 1973 : 497-502) กล่าวว่ารายได้มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอูมาพร อุดมทรัพย์ากุล (2535 : 72) พบว่า รายได้มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุและภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุแต่ไม่มีความสัมพันธ์ กับการมีส่วนร่วมในสังคม

3.3 ปัจจัยด้านลักษณะครอบครัว

เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุทำให้ผู้สูงอายุต้องปรับเปลี่ยนบทบาทจากการทำงานหาเลี้ยงครอบครัวไปสู่การเป็นผู้ให้คำปรึกษา และช่วยดูแลลูกหลาน หากความสัมพันธ์ในครอบครัวดีจะส่งผลต่อความพึงพอใจในชีวิตผู้สูงอายุ ผลการศึกษาของนิตา ชูโต (2532 : 48) พบว่า ผู้สูงอายุไทยส่วนใหญ่อยู่ในครอบครัวที่มีลูกๆ หลานๆ หรือญาติพี่น้องรวมกัน ผู้สูงอายุเหล่านั้นมีบทบาทในการให้คำแนะนำและช่วยดูแลลูกหลานในบ้าน อีกแง่มุมหนึ่งบุตรหลานในครอบครัวสามารถเป็นที่พึ่งทางด้านเศรษฐกิจ และกำลังใจให้แก่ผู้สูงอายุรู้สึกว่าเป็นบุคคลที่มีความหมายแก่ครอบครัว ดังนั้นความสัมพันธ์ที่ดีภายในครอบครัวจึงกล่าวได้ว่ามีอิทธิพล ต่อความพึงพอใจของผู้สูงอายุ

นอกจากความสัมพันธ์ภายในครอบครัวแล้ว ความสัมพันธ์ของผู้สูงอายุกับบุคคลภายนอกก็มีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุเช่นเดียวกัน ญาติหรือเพื่อนที่มีความรู้สึกที่ดีต่อกันมีความเห็นอกเห็นใจและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นับว่าเป็นสิ่งที่จะช่วยต่อสู้กับความรู้สึกสูญเสียสถานภาพทางสังคมเดิม หรือสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักได้ ความสัมพันธ์ของผู้สูงอายุกับบุคคลภายนอกหรือสังคมนั้น ในปี พ.ศ. 1986 ได้มีการศึกษาผู้สูงอายุจำนวน 7,200 คน เป็นเวลา 10 ปี พบว่า ผู้สูงอายุที่แยกตัวออกจากสังคมมีอัตราการตายสูงกว่าผู้ที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมถึง 2.5 เท่า (สำนักงานส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. 2542 : 146)

สรุปด้านลักษณะครอบครัว หมายถึง ลักษณะของผู้สูงอายุที่มีความสัมพันธ์กับบุคคล ในครอบครัวหรือสังคมที่ปฏิบัติต่อกัน โดยมีการช่วยเหลือเกื้อกูล เอื้ออาทร ห่วงใยซึ่งกันและกัน มีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ

แนวทางการดำเนินการเกี่ยวกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

1. ที่มาของโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

กรมประชาสงเคราะห์ได้มีการจัดตั้ง โครงการกองทุนส่งเสริมกิจการผู้สูงอายุในปี พ.ศ.2527 วัตถุประสงค์ของกองทุนฯ 4 ประการคือ ส่งเสริมการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับผู้สูงอายุ การจัดตั้งศูนย์บริการทางสังคมเพื่อให้บริการต่างๆแก่ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่กับครอบครัวการสมทบเป็นค่าใช้จ่ายก่อสร้างสถานสงเคราะห์เพื่อให้การอุปการะเลี้ยงดูผู้สูงอายุที่ไม่มีบุตรหลานอุปการะเลี้ยงดู และดำเนินการจัดกิจกรรมอื่นๆ ที่คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ

มอบหมายให้ดำเนินการ ผลการดำเนินการของกองทุนส่งเสริมกิจการผู้สูงอายุพบว่า มีกิจกรรมค่อนข้างจำกัด และไม่สามารถที่จะกระจายบริการให้ครอบคลุมกับผู้สูงอายุในชุมชนได้เท่าที่ควร กรมประชาสงเคราะห์จึงพิจารณาที่จะให้กองทุนฯ เอื้อประโยชน์สำหรับผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาและช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ทั้งในเขตเมือง และเขตชนบทเพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในชุมชนได้อย่างเหมาะสม ประธานสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยฯ ได้ขอให้รัฐบาลมีนโยบายให้สวัสดิการผู้สูงอายุยากจนหรือถูกทอดทิ้ง ภาคผู้อุปการะเลี้ยงดูไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้ในลักษณะเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพรายเดือนเป็นรายๆ ไป รายละ 200 บาท โดยผ่านความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 3 มกราคม ปี พ.ศ.2535 และได้มีการมอบหมายให้กรมประชาสงเคราะห์ดำเนินโครงการการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพในปีงบประมาณ 2536-2540 โดยผ่านกลไกของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านจำนวน 62,373 หมู่บ้านละ 3-5 คน (ระพีพรรณ คำหอม; และคนอื่นๆ. 2547: 34; อ้างอิงจาก โครงการกองทุนส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุและครอบครัวในชุมชน การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ. 2536 : 1-2).

ผลการดำเนินงาน โครงการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในช่วงปี พ.ศ.2536-2540 กองสวัสดิการสงเคราะห์ พบว่า บริการดังกล่าวยังไม่ทั่วถึง ครอบคลุม ผู้สูงอายุที่ยากไร้ จึงได้มีการสำรวจตัวเลขผู้สูงอายุที่จะขอรับเบี้ยยังชีพในปี 2543 พบว่า มีผู้สูงอายุที่ต้องการเบี้ยยังชีพเพิ่มขึ้นอีกจำนวน 119,736 คน ในช่วงปี พ.ศ.2540 ประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุและครอบครัวประสบปัญหาความเดือดร้อนมากขึ้น ประกอบกับในปี พ.ศ. 2542 รัฐบาลได้ประกาศให้เป็นปีสาหัสด้วยผู้สูงอายุ กรมเป็น 1,437.7 ล้านบาท และในปี พ.ศ. 2546 เพิ่มทั้งจำนวนคนได้รับเบี้ยยังชีพ เป็น 400,400 คนใช้งบประมาณทั้งสิ้น 1,441.4 ล้านบาท

2. การถ่ายโอนงานโครงการบริการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

ในปี พ.ศ. 2536 เมื่อกรมประชาสงเคราะห์ได้มาร่วมอยู่กับกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กรมประชาสงเคราะห์ที่ได้โอนงานบริการเบี้ยยังชีพ ไปให้กรมแรงงานและสวัสดิการเป็นผู้ดูแลและดำเนินงานแทน ประกอบกับนโยบายของรัฐเกี่ยวกับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นที่กำหนดไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญมาตรา 78 ในหมวดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ และในหมวด 9 ว่าด้วยการปกครองท้องถิ่นตั้งแต่มาตรา 282 ถึงมาตรา 290 และส่งผลให้มีการประกาศใช้ “พระราชบัญญัติกำหนดแผนขึ้นคอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ปี พ.ศ.2542” โดยมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในมาตรา 17 ในข้อ (27) ให้ อบจ. ทำหน้าที่การการสงเคราะห์และการพัฒนา

คุณภาพชีวิต สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส (ระพีพรรณ คำหอม ; และคนอื่นๆ. 2547 : 30-32 ; อ้างอิงจาก โกวิทย์ พวงงาม. 173) ส่งผลให้ในปี พ.ศ.2544 กรมประชาสงเคราะห์ต้องดำเนินการถ่ายโอนภารกิจของเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมากรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและกรุงเทพมหานครดำเนินการ ระยะแรกของการถ่ายโอน (ปี พ.ศ.2545) ให้กรมประชาสงเคราะห์ใช้วิธีการเบิกจ่ายแทนกันให้กับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นก่อน ในระหว่างที่มีการถ่ายโอนภารกิจนั้น คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบแผนปฏิรูประบบบริหารภาครัฐ ภายใต้กรอบระบบบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่เมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม ปี พ.ศ.2542 จึงได้มีการปรับกรมประชาสงเคราะห์ครั้งใหญ่ตามแผนปฏิรูประบบบริหารภาครัฐ ไปสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม ปี พ.ศ. 2545 ซึ่งกำหนดหน้าที่ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ คือการพัฒนาสังคม การสร้างความเป็นธรรม และสร้างความสะดวกในสังคม การส่งเสริมคุณภาพชีวิต และความมั่นคงในชีวิต สถาบันครอบครัวและชุมชน ซึ่งเป็นการดำเนินงานกับกลุ่มเป้าหมายคือ ประชาชนทั้งประเทศ และได้จัดตั้งส่วนราชการกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการขึ้น เพื่อรับผิดชอบภารกิจของกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ส่วนในปี พ.ศ.2546 งบประมาณเบี้ยยังชีพจะไปอยู่ที่กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ใช้ระเบียบเดิมของกรมประชาสงเคราะห์ โดยให้มีการประสานงานกับสำนักงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัด ไปก่อนแต่คงใช้ระเบียบเดิมของกรมประชาสงเคราะห์ ปี พ.ศ.2543 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) ปี พ.ศ.2545 เช่นเดิม จนต่อมา เพื่อให้การถ่ายโอนงานดังกล่าวมีความชัดเจนในทางปฏิบัติ รัฐจึงได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับการให้สงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุปีงบประมาณ 2546 สำหรับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อใช้ควบคู่กับระเบียบฯ ดังกล่าวข้างต้น

เดิมมีการเบิกจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุปีละ 2 ครั้ง ครั้งละ 6 เดือนๆ ละ 300 บาท เป็นเงิน 1,800 บาท/ครั้ง ซึ่งเป็นการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม ปี พ.ศ.2544 ปัจจุบันมีการเบิกจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ทุกเดือนๆ ละ 500 บาท ตามระเบียบกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น

3. วัตถุประสงค์ของโครงการ

วัตถุประสงค์ของ โครงการ คือ เพื่อส่งเสริมผู้สูงอายุ ที่ไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ หรือถูกทอดทิ้ง หรือขาดผู้ดูแลเลี้ยงดู หรือไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้ ให้สามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และดำรงชีวิตอยู่ในชุมชน ได้อย่างเหมาะสม

4. คุณสมบัติของผู้สูงอายุที่มีสิทธิรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

ระเบียบกรมประชาสงเคราะห์ว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพสำหรับผู้สูงอายุแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) ปี พ.ศ. 2545 ได้ระบุคุณสมบัติของผู้สูงอายุที่สมควรได้รับเบี้ยยังชีพ ดังนี้

- 4.1 การใช้เกณฑ์อายุของผู้สูงอายุเกิน 60 ปีขึ้นไป
- 4.2 ผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ หรือ
- 4.3 ผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง หรือ
- 4.4 ผู้สูงอายุที่ขาดผู้อุปการะเลี้ยงดู หรือ
- 4.5 ผู้สูงอายุที่ไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้

หากผู้สูงอายุมีคุณสมบัติพื้นฐานเหมือนกัน ให้พิจารณาผู้สูงอายุที่มีปัญหาซับซ้อน ผู้สูงอายุที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดารยากต่อการเข้าถึงบริการของรัฐ สมควรได้รับการพิจารณาช่วยเหลือในระดับต้น

5. วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงานโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ มีดังนี้

5.1 คณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านจัดทำทะเบียนผู้สูงอายุที่มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพ และส่งรายชื่อผู้สูงอายุให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการคัดเลือกผู้สูงอายุที่มีสิทธิรับเบี้ยยังชีพต่อไป

5.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกผู้สูงอายุที่มีสิทธิรับเบี้ยยังชีพ ที่เรียกว่า คณะกรรมการระดับท้องถิ่น ประกอบด้วย ผู้แทนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน หรือชุมชน หรือคณะกรรมการชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนองค์กรผู้สูงอายุในชุมชน ผู้แทนองค์กรประชาสังคม และบุคคลที่น่าเชื่อถือในชุมชน โดยในเขตกรุงเทพมหานครให้มีผู้แทนสำนักงานประชาสงเคราะห์เขตพื้นที่เป็นคณะกรรมการด้วย

หน้าที่ของคณะกรรมการคัดเลือกผู้สูงอายุระดับท้องถิ่นคือ พิจารณาคัดเลือกผู้สูงอายุรายใหม่ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมตามหลักการที่กรมประชาสงเคราะห์กำหนด ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สูงอายุในรายที่มีการร้องเรียน ส่งรายชื่อผู้สูงอายุรายใหม่ หรือรายที่มีการเปลี่ยนแปลงให้กลุ่มส่งเสริมการปกครองจังหวัดพิจารณาขออนุมัติจากผู้ว่าราชการจังหวัด ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงรายชื่อผู้สูงอายุก็ให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นใช้ทะเบียนรายชื่อสำรองที่ อบต. แจ่งไว้ที่กลุ่มส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดก่อนเป็นอันดับแรก และเมื่อได้รับการอนุมัติจากผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วจึงจะสามารถเบิกจ่ายเงิน

ให้ผู้สูงอายุรายใหม่ได้โดยให้คณะกรรมการระดับท้องถิ่นเป็นพยานในการเบิกจ่ายเงินให้แก่ผู้สูงอายุ (กรณีจ่ายเป็นเงินสด) ด้วย ส่วนของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพจากงบประมาณสมทบนั้น การดำเนินการทุกอย่างจะอยู่ที่สำนักงาน (องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น) และให้ผู้บริหารท้องถิ่นเป็นผู้อนุมัติทั้งหมด

5.3 การจ่ายหรือโอนเงินผู้สูงอายุให้จ่ายแก่ผู้สิทธิตลอดชีพรายละ 300 บาทต่อเดือน โดยจำแนกเป็นเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ 200 บาทต่อเดือน เงินเพิ่มพิเศษในภาวะเศรษฐกิจถดถอย 100 บาทต่อเดือน ให้เบิกจ่ายแก่ผู้สูงอายุปีละ 2 ครั้งๆ ละ 300 บาทเป็นเงิน 1,800 บาท/ครั้ง (ซึ่งเป็นการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม ปี พ.ศ.2544) ส่วนเบี้ยยังชีพจากงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล (งบประมาณสมทบ) จ่ายให้คนละ 200 บาทต่อเดือน และจ่ายเงินพร้อมกับเบี้ยยังชีพจากงบประมาณของรัฐบาล แต่ผู้สูงอายุจะได้รับ 1,200 บาทต่องวด

5.3.1 ในกรณีผู้สูงอายุที่มีสิทธิรายได้เสียชีวิตในระหว่างงวดก่อนที่ อบต. จะวางแผนเบิกจ่ายเงินแล้ว แต่ยังไม่ได้รับจ่ายหรือโอนเงินให้ผู้สูงอายุ ให้เป็นสิทธิของทายาทตามพินัยกรรมที่ผู้สูงอายุระบุไว้ หรือหากไม่มีพินัยกรรมก็ให้เปลี่ยนแปลงรายชื่อผู้สูงอายุรายใหม่

5.3.2 ในกรณีที่ไม่มีผู้สูงอายุรายใหม่ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมก็ให้ อบต. ส่งเงิน (งบประมาณจากรัฐบาล) ส่วนที่เหลือคืนกลุ่มส่งเสริมปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัด ส่วนงบประมาณสมทบให้คืนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ เพื่อดำเนินการสงเคราะห์ผู้สูงอายุตามที่ขึ้นทะเบียนสำรองในพื้นที่อื่นต่อไป

5.4 การจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพผู้สูงอายุ สำนักงาน (อบต.) สามารถดำเนินการด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งดังต่อไปนี้

5.4.1 โอนเข้าบัญชีเงินฝากธนาคาร ในนามผู้สูงอายุที่มีสิทธิรับเงินนี้ หรือจัดส่งโดยทางธนาณัติ

5.4.2 โอนเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารของบุคคลที่ได้รับมอบอำนาจจากผู้สูงอายุที่มีสิทธิหรือจัดส่งให้แก่ผู้รับมอบอำนาจนั้น โดยทางธนาณัติ

5.4.3 จ่ายให้แก่ผู้สูงอายุที่มีสิทธิด้วยเงินสด

5.4.4 จ่ายเป็นเงินสดให้แก่ผู้รับมอบอำนาจจากผู้สูงอายุที่มีสิทธิสำนักงานต้องเลือกวิธีการจ่ายเงินตาม 5.4.1 ก่อนวิธีอื่น ถ้าไม่สามารถปฏิบัติได้หรือเป็นการไม่สะดวกให้เลือกวิธีตาม 5.4.2 หรือ 5.4.3 หรือ 5.4.4 ตามลำดับ

5.4.5 เมื่อดำเนินการจ่ายเงินให้ผู้สูงอายุตามรายชื่อแล้ว ให้ท้องถิ่นเก็บหลักฐานการจ่ายไว้เพื่อการตรวจสอบ โดยกรณีโอนเงินเข้าบัญชีผู้สูงอายุให้ใช้หลักฐานใบสำคัญการโอนเงินของธนาคารเป็นหลักฐานการจ่าย กรณีจ่ายเป็นเงินสดให้ใช้ใบสำคัญ (แบบ 5) โดยต้องมีคณะกรรมการคัดเลือกระดับท้องถิ่นลงนามเป็นพยานด้วย

5.5 หลังการเบิกจ่ายเงินให้ผู้สูงอายุแล้ว ให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรายงานผลการดำเนินงานรายเดือนให้กลุ่มส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำเภอ/จังหวัดทราบตามแบบรายงาน สป.ก.2 ภายในวันที่ 1 ของทุกเดือน (กรมประชาสงเคราะห์. 2545 : 1)

5.6 แนวทางการดำเนินงานตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ปี พ.ศ. 2548 กระทรวงมหาดไทยมีระเบียบฯ นี้ออกมาเพื่อให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดตั้งงบประมาณให้การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุได้เพิ่มมากขึ้น (งบประมาณสมทบ) นอกจากนี้รัฐบาลให้การอุดหนุนงบประมาณ ทั้งในด้านจำนวนคนและอัตราซึ่งจะมีผลให้ผู้สูงอายุสามารถได้รับการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพได้อย่างทั่วถึงมากยิ่งขึ้น โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.6.1 หลักเกณฑ์

1) ในกรณีที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนเป็นเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการตามระเบียบกรมประชาสงเคราะห์ ดังนี้ ผู้สูงอายุ ให้จ่ายในอัตรารายละ 300บาท/เดือน และวิธีการคัดเลือกผู้มีสิทธิได้รับการสงเคราะห์ให้เป็นไปตามระเบียบกรมประชาสงเคราะห์ว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ ปี พ.ศ. 2543 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) ปี พ.ศ.2545

2) ในกรณีที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีความประสงค์จะตั้งงบประมาณของตนเอง เพื่อสนับสนุนการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เพื่อให้ได้จำนวนคนและอัตรามากกว่าที่รัฐจัดสรรให้ตามข้อ 1) ให้ดีปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ปี พ.ศ.2548 ตามแนวทางดังนี้

- 2.1) หลักเกณฑ์การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพแก่ผู้ที่มีคุณสมบัติ ดังนี้
- 2.2) ผู้สูงอายุซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีสัญชาติไทย
- 2.3) มีรายได้ไม่เพียงพอแก่การยังชีพ หรือถูกทอดทิ้ง หรือขาดผู้อุปการะเลี้ยงดูหรือไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้

ในกรณีผู้สูงอายุ มีคุณสมบัติเบื้องต้นเหมือนกัน ให้ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนกว่า หรือผู้ที่มีปัญหาซับซ้อน หรือผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดารยากต่อการเข้าถึงบริการของรัฐเป็นผู้ได้รับการพิจารณาก่อน

5.6.2 ขั้นตอนแนวทางปฏิบัติ

1) สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดแจ้งแนวทางการดำเนินงานตามระเบียบฯ และรายชื่อตำรองผู้สูงอายุ ที่สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดได้รับมอบจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (ถ้ามี) ให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทราบองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการดังนี้

2) คัดเลือกผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ

2.1) ผู้บริหารท้องถิ่นมอบหมายพนักงานส่วนท้องถิ่นให้นำรายชื่อผู้สูงอายุ (ที่มีคุณสมบัติตามบัญชีที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสำรวจและรายชื่อตำรอง ข้อ 4.6.2.1 เข้าที่ประชุมประชาคมหมู่บ้านและประชาคมตำบลสำหรับในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล และประชาคมเมืองสำหรับในเขตเทศบาลเพื่อให้ที่ประชุมพิจารณาจัดลำดับผู้มีสิทธิได้รับการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพตามลำดับผู้ได้รับความเดือดร้อน

2.2) พนักงานส่วนท้องถิ่นที่ได้รับมอบหมายนำรายชื่อที่จัดลำดับผู้มีสิทธิได้รับการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ ข้อ 2) มาจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์โดยให้มีรายละเอียดประกอบด้วย ชื่อ-สกุล อายุ และที่อยู่

2.3) พนักงานส่วนท้องถิ่นที่ได้รับมอบหมายนำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์ข้อ 2) ปักประกาศไว้โดยเปิดเผยเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน ณ สำนักงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นหรือที่อื่นๆ ตามที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด หากไม่มีผู้ใดคัดค้านให้นำบัญชีดังกล่าวเสนอผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติ ในกรณีที่มีการคัดค้านให้เสนอผู้บริหารท้องถิ่นแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบก่อนเสนอผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติหรือถอดถอนรายชื่อ

3) การตั้งงบประมาณ

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะตั้งงบประมาณของตนเองหรือขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนจังหวัด ให้เป็นไปตามอัตราดังนี้

3.1) ตั้งงบประมาณเพื่อจ่ายให้แก่ผู้มีสิทธิได้รับการสงเคราะห์ตามอัตราที่กำหนดในระเบียบกรมประชาสงเคราะห์ ได้แก่ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ไร่ละ 300 บาท/เดือน

ตามระเบียบกรมประชาสงเคราะห์ว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ ปี พ.ศ.2543 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) ปี พ.ศ. 2545

3.2) การตั้งงบประมาณเพื่อจ่ายให้แก่ผู้มีสิทธิได้รับการสงเคราะห์เกินกว่าที่กำหนดตามข้อ 3.1) จะต้องไม่เกินกว่าสองเท่าของอัตราที่กำหนดหรือไม่เกินกว่าหนึ่งพันเท่า โดยให้เสนอสภาท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติและให้ค้ำนึ่งถึงสถานการณ์คลังขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

4) การจ่ายเงินในส่วนที่เป็นรายได้ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

4.1) ในกรณีที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพให้แก่ผู้มีสิทธิได้รับการสงเคราะห์ให้แก่ผู้สูงอายุ ตามบัญชีรายชื่อที่ได้รับอนุมัติจากผู้บริหารท้องถิ่น ตามข้อ 2) และ 3) ในอัตราเดียวกับผู้ที่มีสิทธิได้รับการสงเคราะห์งบประมาณจากรัฐตามข้อ (2.1) ให้สามารถดำเนินการได้โดยไม่ต้องเสนอสภาท้องถิ่น

4.2) ในกรณีที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพให้แก่ผู้มีสิทธิตามข้อ 4.1) มากกว่าที่รัฐกำหนด สามารถจ่ายได้ไม่เกินกว่าสองเท่าของอัตราที่กำหนดหรือไม่เกินกว่าหนึ่งพันบาท และให้เสนอสภาท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติ โดยค้ำนึ่งถึงสถานการณ์คลังขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องจ่ายเงินสมทบให้แก่ผู้มีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพจากรัฐเดิมในอัตราเดียวกันด้วย

4.3) ให้พนักงานส่วนท้องถิ่นผู้มีหน้าที่ในการจ่ายเงินดำเนินการดังนี้

4.3.1) จ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุ เดือนละ 1 ครั้ง หรือจะจ่าย ปีละ 2 ครั้งๆ ละ 6 เดือน ก็ได้ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหนังสือแสดงความประสงค์ในการรับเงินสงเคราะห์ของผู้มีสิทธิได้รับการสงเคราะห์

4.3.2) การจ่ายเงินให้จ่ายเป็นเงินสดหรือโอนเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารก็ได้ ตามหนังสือแสดงความประสงค์ของผู้มีสิทธิได้รับการสงเคราะห์ และให้จ่ายแก่ผู้มีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์หรือรับมอบอำนาจตามหนังสือมอบอำนาจผู้มีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์

4.3.3) การเก็บรักษาหลักฐานการจ่ายหรือ โอนเงิน ให้พนักงานส่วนท้องถิ่นผู้มีหน้าที่ในการจ่ายเงินเก็บรักษาหลักฐานการจ่ายหรือ โอนเงินไว้เพื่อรอการตรวจสอบจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4.3.4) การรายงานผลการดำเนินการ หลักจากที่ได้มีการจ่ายเงินให้แก่ผู้มีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์ในงวดแรกแล้วให้พนักงานส่วนท้องถิ่นรายงานผลการดำเนินการในการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพให้สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดทราบ ตามแบบที่กำหนด

5.6.3 การตรวจติดตามผลให้สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดดำเนินการ ดังนี้

1) ตรวจติดตามการดำเนินการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพว่าเป็นไปตามแนวทางระเบียบที่กำหนดหรือไม่

2) ตรวจสอบหลักฐานการจ่ายหรือโอนเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแบบที่กำหนดให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการขอตั้งงบประมาณเงินอุดหนุนสำหรับสนับสนุนการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพในปีงบประมาณถัดไปภายในเดือนมีนาคมของทุกปี(กระทรวงมหาดไทย. 2548 : ไม่ปรากฏเลขหน้า)

ข้อมูลทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลประชาพัฒนา อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

1. สภาพทั่วไป

1.1 ประวัติความเป็นมา ที่ตั้ง และอาณาเขต

ตำบลประชาพัฒนาเดิมเป็นเขตพื้นที่การปกครองของตำบลโพธิ์ชัย อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ต่อมาประชากรเพิ่มมากขึ้น การปกครองทำได้ไม่ทั่วถึง ประกอบกับมีเขตพื้นที่กว้าง การติดต่อสื่อสารและการคมนาคมไม่สะดวก จึงได้แยกเขตการปกครองเป็นตำบลใหม่ คือ ตำบลประชาพัฒนา เมื่อปี พ.ศ. 2530 องค์การบริหารส่วนตำบลประชาพัฒนา จัดตั้งตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2540 ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลประชาพัฒนาตั้งอยู่ที่ เลขที่ 60 หมู่ที่ 2 บ้านประแหง อยู่ทางทิศใต้ของอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ระยะห่างจากอำเภอเมืองมหาสารคาม 47 กิโลเมตร อยู่ห่างจากตัวอำเภอวาปีปทุมทางทิศตะวันออกประมาณ 7 กิโลเมตร พื้นที่เป็นราบสูง มีจำนวนครัวเรือน 1,039 ครัวเรือน ประชากรทั้งสิ้น 4,593 ชาย 2,259 คน หญิง 2,34 คน ความหนาแน่นของประชากรประมาณ 242 คน/ตารางกิโลเมตร แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 11 หมู่บ้าน กำนันคนปัจจุบัน คือ นายไพศาล บุญเพชร นายกององค์การบริหารส่วนตำบล คือ นายสวัสดิ์

คำมาคย์ และประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล คือ นายศักดิ์ โพรธิจักร องค์การบริหารส่วนตำบลประชาพัฒนามีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ใกล้เคียงดังนี้

1. ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลหนองไฮ อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม
2. ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม
3. ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลเมืองหงส์ ตำบลคู่น้อย และ ตำบลลิ้นฟ้า

อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

4. ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลหนองแสง อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

1.2 เนื้อที่

องค์การบริหารส่วนตำบลประชาพัฒนา มีพื้นที่ 19 ตารางกิโลเมตร หรือ ประมาณ 18,750 ไร่

1.3 ภูมิประเทศและภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิประเทศขององค์การบริหารส่วนตำบลประชาพัฒนา ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบ โดยเฉพาะทางด้านทิศตะวันออกติดกับเขตอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด มีลำห้วยแล้งกันเป็นแนวทาง และมีพื้นที่ป่าไม้ที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์ ซึ่งทางองค์การบริหารส่วนตำบลประชาพัฒนาได้มีการปลูกฝังจิตสำนึกให้คนในชุมชนมีความรักป่่ารักธรรมชาติ และร่วมกันอนุรักษ์ป่าไม้ในพื้นที่ให้มีความอุดมสมบูรณ์อยู่เสมอในพื้นที่ส่วนกลางของตำบลมีอ่างเก็บน้ำขนาดกลางชื่ออ่างเก็บน้ำหนองไฮ มีพื้นที่ 1,000 ไร่ สามารถบรรจุน้ำได้ประมาณ 1 ล้านลูกบาศก์เมตร และมีความอุดมสมบูรณ์เป็นแหล่งน้ำและที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำที่ประชาชนใช้ในการดำรงชีพ สภาพดินในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทราย ทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์น้อย จึงเป็นปัญหาต่อการเพาะปลูก ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรโดยเฉพาะข้าวได้ผลผลิตต่ำ

ลักษณะภูมิอากาศแบบมรสุมเมืองร้อน ในฤดูร้อนมีอุณหภูมิสูงประมาณ 39-42 องศาเซลเซียสฤดูหนาวมีอุณหภูมิประมาณ 5-12.5 องศาเซลเซียส

1.4 จำนวนหมู่บ้าน

องค์การบริหารส่วนตำบลประชาพัฒนา มีจำนวนหมู่บ้านในความรับผิดชอบ 11 หมู่บ้าน ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนหมู่บ้านในความรับผิดชอบของตำบลประชาพัฒนา

ลำดับที่	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน
1	1	ประชาพัฒนา	117
	2	ประแห่ย์ง	76
3	3	โคกสะอาด	84
4	4	หนองอิหมั่น	90
5	5	หนองเหล่า	87
6	6	หนองสระ	100
7	7	ประชาอาสา	119
8	8	หนองข่า	119
9	9	น้ำเกลือยง	114
10	10	ประชาสามัคคี	59
11	11	เหล่าราษฎร์พัฒนา	74
รวม			1,039

หมายเหตุ : สํารวจข้อมูล ณ วันที่ 2 เดือนกันยายน พ.ศ.2552

1.5 ประชากร

องค์การบริหารส่วนตำบลประชาพัฒนา มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 4,593 คน แยกเป็นชาย 2,259 คน หญิง 2,334 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 242 คน / ตารางกิโลเมตร โดยประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ แยกจำนวนประชากรตามหมู่บ้านออกเป็นรายหมู่บ้าน ดังนี้

ตารางที่ 2 จำนวนประชากรจำแนกตามหมู่บ้าน

ลำดับที่	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากร		
			ชาย	หญิง	รวม
1	1	ประชาพัฒนา	250	247	497
2	2	ประแห่่ง	165	159	324
3	3	โคกสะอาด	203	196	399
4	4	หนองอิหมัน	220	216	436
5	5	หนองเหล่า	186	213	399
6	6	หนองสระ	191	284	375
7	7	ประชาอาสา	263	281	544
8	8	หนองข่า	244	268	512
9	9	น้ำเกลือ	249	258	507
10	10	ประชาสามัคคี	134	127	261
11	11	เหล่าราษฎร์พัฒนา	154	185	339
รวม			2,259	2,334	4,593

หมายเหตุ : สํารวจข้อมูล ณ วันที่ 2 เดือนกันยายน พ.ศ.2552

1.6 การตั้งถิ่นฐาน

ประชากรส่วนใหญ่ มีลักษณะการตั้งถิ่นฐานในลักษณะเดียวกันกับหมู่บ้านในชนบทอีสานทั่วๆ ไป คือประชาชนจะปลูกบ้านเรือนอยู่เป็นกระจุกอยู่กลางหมู่บ้านและกระจายออกไปตามวงกว้างของหมู่บ้าน แต่ในปัจจุบัน เริ่มมีการขยายออกไปตามถนนหรือเส้นทางต่างๆ มากขึ้น การสร้างบ้านเรือนส่วนใหญ่จะเป็นบ้านสองชั้นครึ่งตึกครึ่งไม้เกือบทั้งหมด โดยชั้นบนเป็นไม้ชั้นล่างเป็นปูน และมีการต่อเติมระเบียงออกด้านข้างของตัวบ้านเพื่อใช้สำหรับเป็นพื้นที่เก็บอุปกรณ์ทางเกษตร เช่น รถไถนา ถังน้ำ รถเข็น ฯลฯ

1.7 คํานการเมืองการปกครอง

การปกครองส่วนท้องถิ่นแบ่งเขตการปกครองเป็น 11 หมู่บ้าน ดังนี้

ตารางที่ 3 การแบ่งเขตการปกครองจำแนกตามหมู่บ้าน

ลำดับที่	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง
1	1	ประชาพัฒนา	นายไพศาล บุญเพชร	กำนัน
			นายประสิทธิ์ หงษ์จินดา	ผู้ใหญ่บ้าน
			นายวิระชัย แสงห้าว	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
			นายสำราญ ศิริบุรี	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
2	2	ประแห่่ง	นายเกษร เขาวนารด	ผู้ใหญ่บ้าน
			นายอดิศักดิ์ พิระ	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
			นายทองใส พันธุ์พานิช	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
3	3	โลกสะอาด	นายบุญชิต ชัยมาตย์	ผู้ใหญ่บ้าน
			นายบัวลอย เล้าโนนกกอก	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
			นายบุญถม ลอยหา	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
4	4	หนองอิมัน	นายทองม้วน มะลาศรี	ผู้ใหญ่บ้าน
			นายสมจิตร พวงพะลับ	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
			นายนิพนธ์ ฤทธาโย	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
5	5	หนองเหล่า	นายชารี พรหมศรี	ผู้ใหญ่บ้าน
			นายเสรี สิงห์คะนอง	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
			นายสรารุช จิตฤทธิ	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
6	6	หนองสระ	นายไพศาล บุญเพชร	กำนัน
			นายสำรวล เชาระกำ	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
			นายทะนง แก้วบุญศรี	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
7	7	ประชาอาสา	นายยอดชาย ประนัดสุดจำ	ผู้ใหญ่บ้าน
			นายอดุลย์ เลิศรัตน์	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
			นายทวี พรหมกลาง	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

ลำดับที่	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง
8	8	หนองข่า	นางประดับ หล่อวัตร นายบัณฑิต ม่วงแมน นายจิตร เพชรไพฑูรย์	ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
9	9	น้ำเกลี้ยง	นายสอน บุตรโชติ นายสมาน จันทร์ฤทธิ์ นางไพรวรรณ บุคกะกะ	ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
10	10	ประชาสามัคคี	นายเฮ้า พวงมั่ง นางทองไพร เอี่ยมใจดี นางทองอ่อน ชัยฉันทิ์	ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
11	11	เหล่าราษฎร์ พัฒนา	นายเกตศักดิ์ ชินภักดี นายลำอาง อ่างคำ นายพลศักดิ์ มูลธิยะ	ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

หมายเหตุ : สํารวจข้อมูล ณ วันที่ 2 เดือนกันยายน พ.ศ.2552

2. ด้านการเมือง

การเมืองระดับท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลประชาพัฒนามี 11 เขตเลือกตั้ง

1. นายองค์การบริหารส่วนตำบล คือ นายสวัสดิ์ คำมาตย์
2. รองนายก อบต. คนที่ 1 คือ นายหนูทิพย์ ผุยบัวคือ
3. รองนายก อบต. คนที่ 2 คือ นางสาวเย็น ชัยมาตย์
4. เลขานุการนายก อบต. คือ นางดวงใจ เพชรนาวาส
5. ประธานสภาฯ คือ นายคุณศักดิ์ โพธิจักร
6. รองประธานสภาฯ คือ นายโอเค สารมาตย์
7. เลขานุการสภาฯ คือ นางไพรวลัย พันธุ์พานิช
8. มีสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 19 คน ดังนี้

ตารางที่ 4 สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลประชาพัฒนา

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง
1	ประชาพัฒนา	นางไพรวลัย พันธุ์พานิช นายสงบ ไชยยศ	เลขานุการ อบต. สมาชิก อบต.
2	ประแห่่ง	นายรัศมี ปะกิรานา นางสาวเวช บางวิเศษ	สมาชิก อบต. สมาชิก อบต.
3	โลกสะอาด	นายสมศักดิ์ จำปาไ้ก่ นายพรอนันต์ ขอสูงเนิน	สมาชิก อบต. รองประธานสภา อบต.
4	หนองอิหม๋ัน	นายพิชัย จอมศรีกระยอม นายคุณ ไชยพล	สมาชิก อบต. สมาชิก อบต.
5	หนองเหล่า	นายจำเนียร ติลาภูค นายวิจิต บรรณศรี	สมาชิก อบต. สมาชิก อบต.
6	หนองสระ	นายทองอินทร์ ม่วงท่า นายอรรณพ บุญศรี	สมาชิก อบต. สมาชิก อบต.
7	ประชาอาสา	นายคุณศักดิ์ ติลาภูค นายโอเค สารมาดย์	สมาชิก อบต. สมาชิก อบต.
8	หนองข่า	นายบุญดิน ภูมาศ นายสุเทพ พิมพ์ผล	สมาชิก อบต. สมาชิก อบต.
9	น้ำเกลือ้ง	นายไพศาล มาฤทธิ์ นายคุณศักดิ์ โพธิ์จักร	สมาชิก อบต. สมาชิก อบต.
10	ประชาสามัคคี	นายสม พวงม้ง นายประหัยค์ มะลาศรี	สมาชิก อบต. สมาชิก อบต.
11	เหล่าราษฎร์พัฒนา	นายวีระพงษ์ มุกดา นายบุญชู จันทวะฤทธิ์	ประธานสภา อบต. สมาชิก อบต.

หมายเหตุ : ส้ารวจข้อมูล ณ วันที่ 5 เดือนตุลาคม พ.ศ.2552

3. ขั้นตอนการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลพัฒนา อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

3.1 คุณสมบัติผู้สูงอายุ

3.1.1 อายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป (1 ต.ค. ของปีงบประมาณที่จะขอรับ) และมีสัญชาติไทย

3.1.2 มีภูมิลำเนา (ทะเบียนบ้าน) อยู่ในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลพัฒนา อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

3.1.3 มีรายได้ไม่เพียงพอแก่การยังชีพ หรือถูกทอดทิ้ง หรือขาดผู้อุปการะเลี้ยงดู หรือไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้

3.2 การพิจารณาผู้มีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์

3.2.1 อบต. จัดประชุมประชาคมหมู่บ้าน เพื่อทำการคัดเลือกและจัดลำดับผู้สูงอายุที่ควรจะได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

3.2.2 อบต. ตรวจสอบรายชื่อผู้สูงอายุที่มีคุณสมบัติครบถ้วน แล้วเสนอต่อที่ประชุมประชาคมท้องถิ่น เพื่อทำการพิจารณาจัดลำดับผู้มีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์ (ทั้งนี้ ในการพิจารณาจัดลำดับให้คำนึงถึงบุคคลดังต่อไปนี้ก่อน 1. ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนกว่า 2. ผู้ที่มีปัญหาซ้ำซ้อน 3. ผู้ที่ขึ้นบัญชีรายชื่อที่สำรวจไว้ที่จังหวัด และ 4. ผู้ที่จดทะเบียนคนยากจน)

3.2.3 นำรายชื่อผู้สูงอายุที่ผ่านการคัดเลือกมาจัดทำบัญชีผู้มีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์ แล้วเปิดเผยไว้โดยเปิดเผยไม่น้อยกว่า 15 วัน หากไม่มีผู้คัดค้านให้เสนอนายก อบต. เพื่ออนุมัติรายชื่อผู้มีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์

3.2.4 หากมีการคัดค้านบัญชีผู้มีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์ ให้นายก อบต. แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการคัดค้านบัญชีผู้มีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์ (ประกอบด้วยผู้แทน อบต. และผู้แทนประชาคมท้องถิ่น จำนวน ไม่น้อยกว่า 5 คน) ทำหน้าที่ตรวจสอบการคัดค้านเพื่อเสนอนายก อบต.

3.2.5 อบต. ทำทะเบียนประวัติผู้ที่ได้รับเงินสงเคราะห์ไว้เป็นหลักฐานทุกคน และรายงานรายชื่อผู้ที่ได้รับเงินสงเคราะห์ให้ท้องถิ่นจังหวัดทราบก่อนเดือนมีนาคมของทุกปี

3.2.6 หากผู้ที่ได้รับเงินสงเคราะห์เสียชีวิต ให้แจ้งนายก อบต. ภายใน 3 วัน นับแต่วันที่เสียชีวิต เพื่อส่งระบบการเบิกจ่ายเงินในงวดถัดไป

3.2.7 เมื่อมีผู้เสียชีวิตหรือขาดคุณสมบัติ ให้นายก อบต. พิจารณาเลื่อนผู้มีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์ในบัญชีรายชื่อลำดับถัดไป

3.3 วิธีการจ่ายเงินสงเคราะห์

การจ่ายเงินสงเคราะห์ จ่ายเดือนละ 1 ครั้ง หรือ ปีละ 2 ครั้งๆ ละ 6 เดือน ก็ได้ เป็นดุลพินิจของนายก อบต. การจ่ายเงินด้วยวิธีหนึ่งวิธีใดตามความประสงค์ของผู้ได้รับสิทธิครั้งนี้ (ข้อ 19)

3.3.1 จ่ายเป็นเงินสดหรือ โอนเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารของผู้มีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์

3.3.2 จ่ายเป็นเงินสดหรือ โอนเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารของผู้ที่ได้รับมอบอำนาจ

3.4 หน้าที่ของญาติผู้มีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์หรือผู้มีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์

3.4.1 แจ้งให้ อบต. ทราบภายใน 3 วัน นับแต่ผู้มีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์ขาดคุณสมบัติ หรือเสียชีวิต

3.4.2 ผู้มีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์ต้องมารายงานตัวต่อ อบต. ทุกปี ในเดือนตุลาคม เพื่อแจ้งความประสงค์ในการได้รับสิทธิ

4. ขั้นตอนการพิจารณาสงเคราะห์ผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลประชาพัฒนา อำเภอลำปาง จังหวัดมหาสารคาม

4.1 คุณสมบัติผู้สูงอายุ

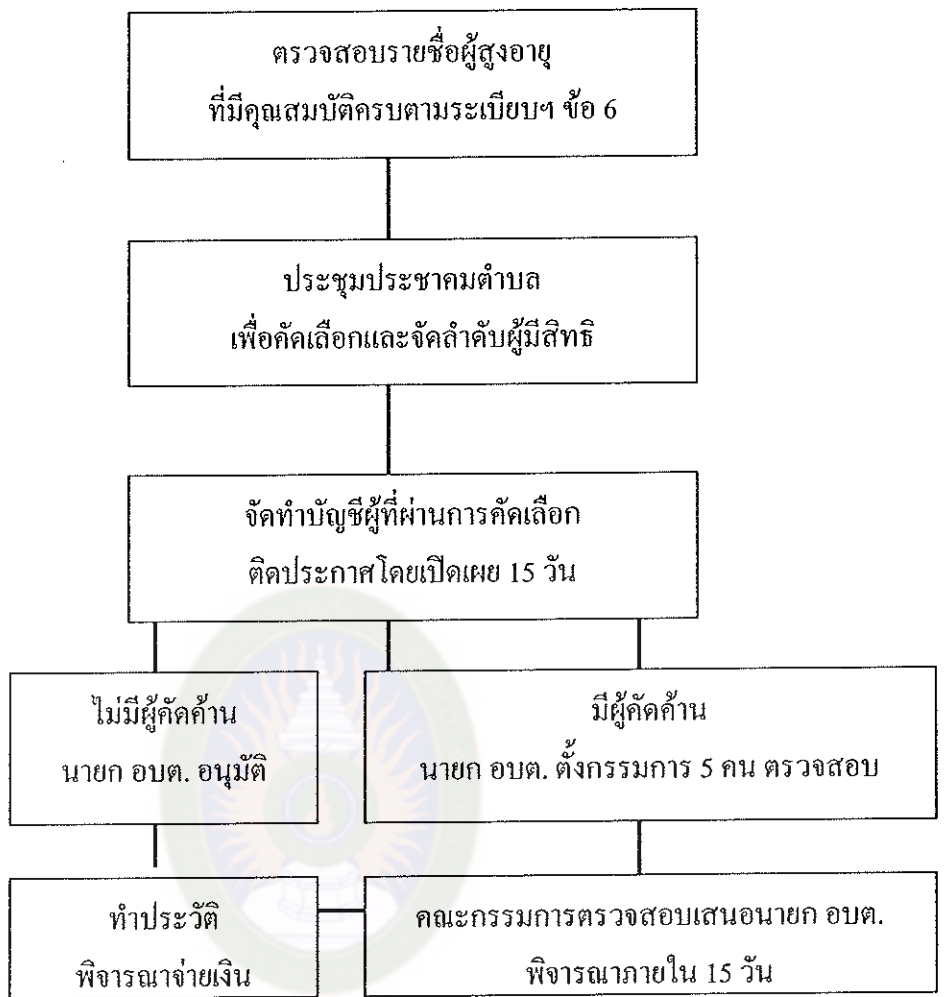
4.1.1 อายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป (1 ตุลาคมของปีงบประมาณที่จะขอรับ) และมีสัญชาติไทย

4.1.2 มีภูมิลำเนา (ทะเบียนบ้าน) อยู่ในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลประชาพัฒนา อำเภอลำปาง จังหวัดมหาสารคาม

4.1.3 มีรายได้ไม่เพียงพอแก่การยังชีพ หรือถูกทอดทิ้ง หรือขาดผู้อุปการะเลี้ยงดู หรือไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้

4.2 การพิจารณาผู้มีสิทธิได้รับการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ

การพิจารณาผู้มีสิทธิที่จะได้รับเงินสงเคราะห์ผู้สูงอายุ มีขั้นตอน ดังปรากฏในแผนภาพที่ 1 ดังนี้

แผนภาพที่ 1 การพิจารณาผู้มีสิทธิได้รับการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สมชาย วัฒนา (2539 : 61-69) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การประกันสังคม: กรณีบำนาญชราภาพตามระบบประกันสังคมไทย” วัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอรูปแบบทางเลือกการประกันสังคม กรณีบำนาญชราภาพที่เหมาะสมกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมไทยวิธีการศึกษาเป็นการวิจัยเอกสาร ผลของการวิจัยคือ บำนาญชราภาพจะช่วยลดภาระของรัฐบาลในการให้การสงเคราะห์คนชราได้ระดับหนึ่งในช่วงเริ่มต้น ควรกำหนดค่าชดเชยครอบคลุมในสถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป การจ่ายเงินสมทบกำหนดให้นายจ้างและลูกจ้างเป็นผู้จ่ายเงิน โดยมีรัฐบาลเป็นผู้ให้การสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการบริหารหรือให้เป็นทุนสำรอง

เบื้องต้น การเรียกเก็บเงินสมทบกำหนดเป็นร้อยละของเงินค่าจ้างรายเดือนและกำหนดอัตราพื้นฐานของประโยชน์ทดแทนที่ทุกคนจะได้รับ และนำไปรวมกับเงินเพิ่มส่วนอื่นๆ ซึ่งควรกำหนดเงินสมทบให้เพียงพอับรายจ่ายที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ข้อเสนอแนะสำหรับรูปแบบการจ่ายประโยชน์ทดแทนควรใช้กรณี Basic Pension เพราะเป็นการจ่ายประโยชน์ทดแทนตามหลักความสมดุลระหว่างความเพียงพอทางสังคม และความเป็นธรรมของปัจเจกบุคคล การเริ่มต้นบังคับใช้กรณีบำนาญชราภาพจำเป็นต้องวางรากฐานของระบบอย่างดี มีการคำนวณทางด้านคณิตศาสตร์การประกันภัย การนำเครื่องมือเทคโนโลยีมาใช้เก็บบันทึกข้อมูล และการประมวลผลอย่างเที่ยงตรงและแม่นยำ เพื่อเป็นการป้องกันความผิดพลาดที่จะเกิดขึ้น ต่อผลประโยชน์ของสมาชิกที่อยู่ในโครงการประกันสังคม

ศิริวรรณ ศิริบุญ และมาลินี วงษ์สิทธิ์ (2541 : 25-34) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การประเมินผลโครงการนำร่องการจัดตั้งศูนย์บริการทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ: ผลการศึกษาจากข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ” วัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงว่ามีปัจจัยใดที่มีผลต่อความสำเร็จหรือปัจจัยใดที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานโครงการ การประเมินผลโครงการใช้วิธีการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้เกี่ยวกับศูนย์บริการทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ มีการจัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการแล้ว แต่กลับพบว่า มีผู้สูงอายุเพียงครั้งเดียวเท่านั้นที่ร่วมงานหรือรับบริการจากศูนย์ฯ เหตุผลเพราะปัญหาเรื่องสุขภาพ และที่ตั้งของศูนย์ ผู้สูงอายุจำนวนมากมีความเห็นว่าการจัดตั้งและการดำเนินงานของศูนย์ฯ มีประโยชน์หลายอย่าง ผู้สูงอายุมีบทบาทเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับความพึงพอใจในการทำงานของคณะบริหารงานศูนย์ฯ แปรผันไปตามพื้นที่ ชุมชนไหนมีความไม่ลงรอยกันสูง และพักอาศัยอยู่ที่อื่นที่ไม่ใช่ที่ตั้งศูนย์ฯ สัดส่วนความไม่พอใจการทำงานก็จะเพิ่มสูงตามไปด้วยข้อเสนอแนะ ควรให้ความสำคัญต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลในชุมชน และเพิ่มศักยภาพของผู้นำ และผู้บริหารงานศูนย์ฯ รวมทั้งการเพิ่มขีดความสามารถในการทำงานเป็นทีมให้แก่คณะผู้ดำเนินงานควรจัดให้มีกิจกรรมที่สร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลก่อนที่จะจัดตั้งศูนย์ฯ บางกิจกรรมที่ไม่จำเป็นต้องจัดเฉพาะในศูนย์ฯ ควรหมุนเวียนไปจัดในพื้นที่ใกล้เคียงด้วย

มรกต สิงหะคเชนทร์ (2542 : 14-19) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การประเมินผลการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุจากกรมประชาสงเคราะห์” มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลการดำเนินงาน 4 ด้านคือ สภาพแวดล้อมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ กรอบปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรรวมทั้งปัจจัยเบื้องต้นของโครงการ กระบวนการดำเนินงาน และผลผลิตของ

โครงการ ศึกษาศึกษาเป็นการวิจัยเชิงปริมาณควบคู่กับเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า เกณฑ์จำนวนเงินที่ให้ผู้สูงอายุไม่เหมาะสม การได้รับเงินส่วนใหญ่ระยะเวลาไม่แน่นอน ไม่มีโครงสร้างบุคลากรรองรับกับปริมาณงาน และส่งผลให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถกำกับดูแลหรือติดตามข้อมูลในพื้นที่ให้เป็นปัจจุบันได้ การแก้ไขรายชื่อผู้สูงอายุที่มีคุณสมบัติไม่ตรงกับกรอบที่ตั้งไว้มีการดำเนินงานที่น้อยมากหรือบางแห่งอาจไม่แก้ไขเลย และการติดตามผลการดำเนินงานประสบปัญหาค่อนข้างมาก การคัดเลือกผู้สูงอายุให้ได้รับเบี้ยยังชีพให้ความสำคัญกับคุณสมบัติของการมีอายุ 60 ปีขึ้นไปมากที่สุด ข้อเสนอแนะของการศึกษา ด้านนโยบายควรเน้นการพัฒนาความรู้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการคัดเลือกให้สามารถช่วยเหลือทุกกลุ่มที่อยู่ในชุมชนได้เอง ด้านการดำเนินงานควรมีการทบทวนบทบาทของคณะกรรมการศูนย์ฯ ในเรื่องการคัดเลือกหรือใช้วิธีตรวจสอบกันเองในชุมชน กำหนดให้มีการปิดประกาศรายชื่อผู้สูงอายุที่ได้รับการคัดเลือกให้ทุกคนในชุมชนทราบ และให้ทุกฝ่ายได้ตรวจสอบ

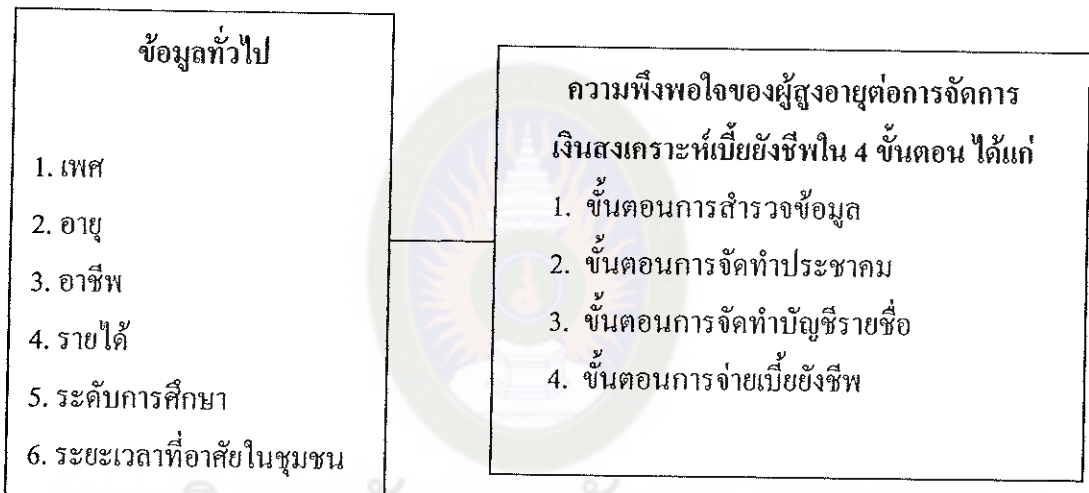
อภิญา เวชยชัย (2547 : 25) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาโครงการกองทุนส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุและครอบครัวในชุมชน โครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ” วัตถุประสงค์เพื่อประเมินการจัดสวัสดิการสังคมในโครงการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุ สภาพปัญหาของการดำเนินโครงการฯ ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในแต่ละหมู่บ้านแบ่งเป็น 3 กลุ่ม 1) กลุ่มผู้สูงอายุที่ยากจน อายุมาก มีบุตรหลานดูแล และไม่ได้ถูกทอดทิ้ง ครอบครัวเกื้อกูลดี มีสัมพันธ์ที่ดีกับคณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นกลุ่มที่ได้รับเบี้ยยังชีพมากที่สุด 2) กลุ่มผู้สูงอายุที่ยังอยู่กับบุตรหลาน ไม่ยากลำบากฐานะปานกลาง จะเป็นกลุ่มญาติสนิทของคณะกรรมการหมู่บ้าน ซึ่งได้รับเบี้ยยังชีพเป็นอันดับที่ 2 และ 3) กลุ่มผู้สูงอายุที่ยากจน ทุกข์ยากไร้ญาติขาดมิตรจำนวนมาก อยู่ลำพังคนเดียว เข้าไม่ถึงบริการของรัฐ ไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน มีเพื่อนบ้านคอยช่วยเหลือดูแล เป็นกลุ่มที่ได้รับเบี้ยยังชีพน้อยที่สุด ผลการศึกษาความเหมาะสมและความเป็นธรรม การจ่ายเงินในส่วนนี้เป็นการจ่ายในลักษณะการสงเคราะห์แบบจัดกระจาย เป็นการช่วยเหลือเฉพาะหน้า แต่ขณะเดียวกันเป็นการใช้งบอย่างผูกพันต่อเนื่องไม่สามารถกำหนดเวลาชัดเจน ไม่มีหลักประกันในแผนการใช้จ่ายอย่างแท้จริง รูปแบบการบริการไม่สามารถสร้างความเข้มแข็งให้แก่ผู้สูงอายุได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว ไม่ได้ก่อให้เกิดการพึ่งพิงตนเองที่ควรจะเป็นลักษณะบริการ มุ่งเน้นการสงเคราะห์เฉพาะราย เสริมลักษณะปัจเจกมากกว่าการเสริมความเป็นกลุ่มหรือชุมชน

ระพีพรรณ คำหอม และคณะ (2547 : 23) ได้ประเมินโครงการสวัสดิการสังคม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในประเทศไทยที่ดำเนินการโดยภาครัฐ 4 บริการ ได้แก่ บริการสถานสงเคราะห์ บริการเบี้ยยังชีพ บริการสังคมในชุมชน (เน้นศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน) และบริการฌาปนกิจสงเคราะห์ ผลการศึกษา พบว่า บริการที่รัฐจัดทำ คือ บริการสถานสงเคราะห์ บริการเบี้ยยังชีพ และสงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ส่วนฌาปนกิจสงเคราะห์เป็นบริการที่ครอบครัวผู้สูงอายุเป็นผู้จัดทำเอง สำหรับประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ผลการศึกษา พบว่า รัฐยังไม่มีประสิทธิภาพ หลักเกณฑ์การคัดเลือกผู้สูงอายุเข้าสถานสงเคราะห์และการรับเบี้ยยังชีพยังขาดมาตรฐาน ส่วนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน กลไกการจัดตั้งคณะกรรมการเป็นไปตามระบบราชการ ไม่ได้มาจากตัวแทนของชุมชนอย่างแท้จริง ในส่วนของผลการดำเนินงานในแต่ละบริการ พบว่า สถานสงเคราะห์สามารถตอบสนองความต้องการทางกายภาพได้ แต่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการด้านจิตใจได้ บริการมีพอเพียงแต่ไม่เป็นธรรม ผู้สูงที่มีฐานะดีและปานกลางได้รับประโยชน์จากสถานสงเคราะห์เท่ากับผู้สูงอายุที่ยากไร้ การบริการเบี้ยยังชีพยังคงอยู่กับผู้สูงอายุที่มีสายสัมพันธ์กับผู้นำชุมชน

ไพศาล ติดยัพพิธิ (2551 : 75) ได้ศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการให้บริการด้านการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพในชุมชนเทศบาลเมือง อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากสองด้าน คือ ด้านบริการ กับด้านสถานที่ และมีค่าเฉลี่ยระดับปานกลางสองด้าน คือ ด้านระเบียบแนวทางปฏิบัติกับด้านบุคลากร ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้สูงอายุที่มีเพศ ระดับการศึกษา และอาชีพแตกต่างกันมีความพึงพอใจต่อการให้บริการ ด้านการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพในชุมชนเทศบาลเมือง อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ไม่แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการศึกษา

จากแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาได้นำมาประยุกต์ และยึดระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 และแนวทางการดำเนินงานสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจัดการเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ ใน 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการสำรวจข้อมูล ขั้นตอนการจัดทำประชาคม ขั้นตอนการจัดทำบัญชีรายชื่อ และขั้นตอนการจ่ายเบี้ยยังชีพ ดังนี้

แผนภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการศึกษา